

Przegląd regionalny - województwo dolnośląskie 2018

Wrocław 2018

Spis treści

1. Sytuacja demograficzna	2
2. Sytuacja makroekonomiczna i struktura gospodarki	7
3. Konkurencyjność gospodarki i atrakcyjność inwestycyjna regionu	12
4. Rynek pracy	15
5. Jakość życia	18
6. Infrastruktura techniczna i społeczna	19
7. Finanse samorządu terytorialnego	24
8. Wykorzystanie funduszy unijnych w perspektywie 2014-2020 na realizację RPO oraz ich oddziaływanie na ważne obszary życia społeczno-gospodarczego regionu	27

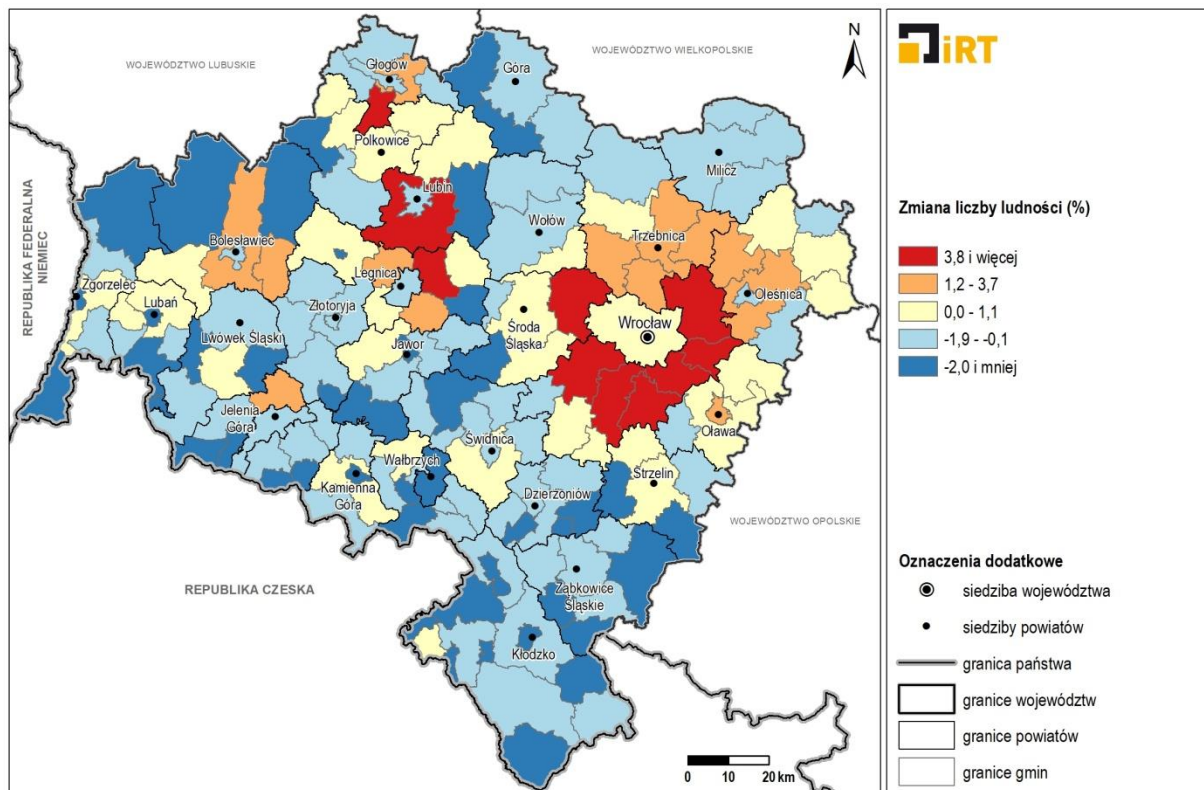
1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

W 2017 roku województwo dolnośląskie zamieszkiwało 2 902 547 osób (1 395 407 mężczyzn i 1 507 140 kobiet), co stanowiło 5,6% ludności Polski. W latach 2014-2017 liczba ludności zmalała o 5 910 mieszkańców (-0,2%). W tym samym okresie liczba mieszkańców Polski zmniejszyła się o 45 044 osoby (o 0,1%). Współczynnik feminizacji w regionie w 2017 roku ukształtował się na poziomie 108,0 i był o 1,3 wyższy niż w Polsce. Współczynnik ten najwyższą wartość w ujęciu powiatowym osiągnął w mieście Wrocław (114,3), natomiast najniższą w powiatach: górowskim (101,9) i milickim (102,2). Do najludniejszych dolnośląskich powiatów należały: miasto Wrocław (638,6 tys.), kłodzki (160,5) i świdnicki (158,4). Natomiast najmniejszą liczbą mieszkańców (nieprzekraczającą 40 tys.) cechowały się powiaty: górowski (35,5) i milicki (37,1).

W latach 2014-2017 największy spadek liczby ludności nastąpił w powiatach: mieście Wałbrzych (-2,6%), ząbkowickim (-2,1%) i górowskim (-2,1%), natomiast największy wzrost miał miejsce w powiatach: wrocławskim (7,9%), średzkim (1,9%) i trzebnickim (1,4%). W zdecydowanej większości powiatów województwa dolnośląskiego w omawianym okresie nastąpił spadek liczby mieszkańców (w 23 na 30 powiatów w regionie).

W badanym okresie wśród 169 gmin Dolnego Śląska aż w 114 odnotowano spadek liczby ludności, w 4 sytuacja nie uległa zmianie, natomiast w 51 miał miejsce wzrost liczby ludności. Największe ubytki mieszkańców odnotowano w gminach zlokalizowanych w większości na południu województwa, w obszarze sudeckim i przedsudeckim oraz na północy regionu – m.in.: Karpacz (-4,3%), Niemcza (-3,8%), Jemielno (-3,8%), Piława Górna (-3,3%), Polanica-Zdrój (-3,3%), Przemków (-3,2%), Ziębice (-3,1%), Wojcieszów (-3,1%), Boguszów-Gorce (-3,0%). Z kolei największy wzrost liczby mieszkańców zaobserwowano w gminach strefy podmiejskiej Wrocławia oraz stref podmiejskich miast Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego – tj.: Długołęka (11,5%), Siechnice (10,5%), Czernica (10,4%), Kobierzyce (9,6%), Miękinia (7,2%), Żórawina (6,3%), Kąty Wrocławskie (6,3%), Jerzmanowa (5,6%), wiejskiej Lubin (5,5%) i Kunice (5,5%). Wzrost liczby mieszkańców związany był głównie z trwającym na tych obszarach procesem suburbanizacji (mapa 4).

Mapa 4. Zmiana liczby ludności w gminach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

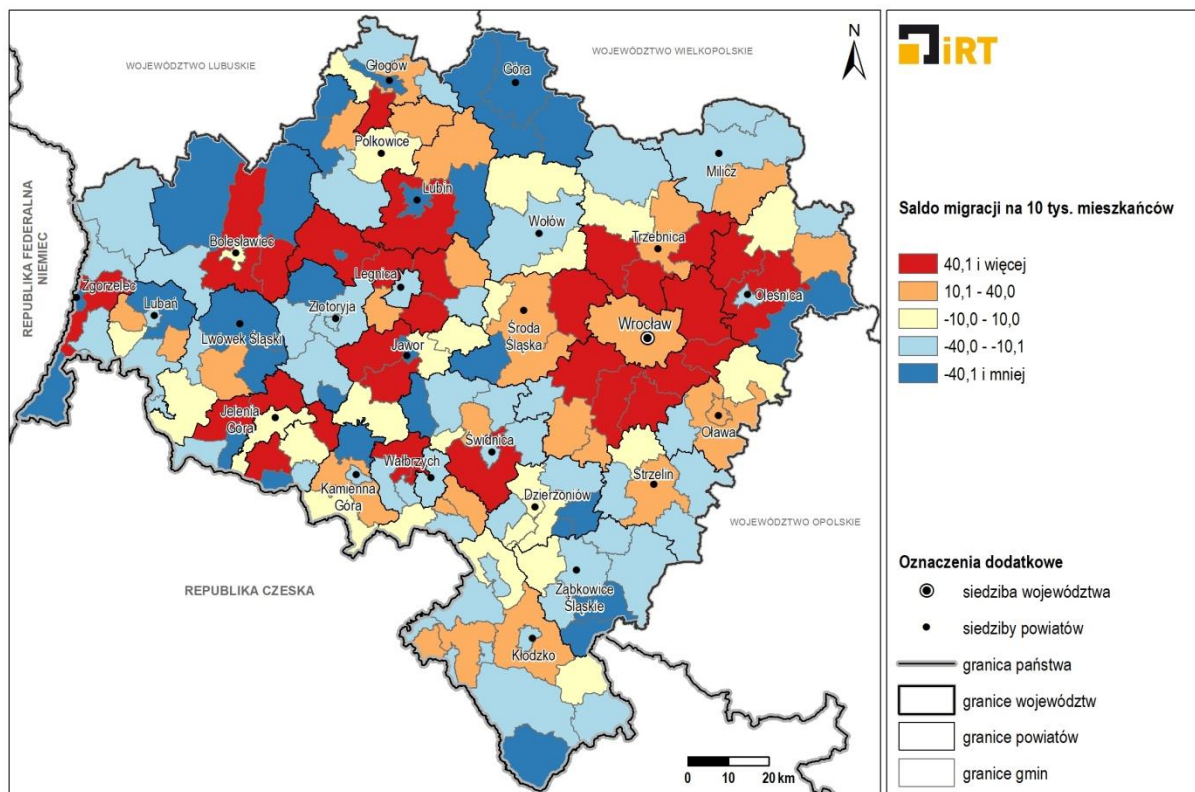
W 2017 roku gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim wyniosła 146 os./km² i była o 23 osoby wyższa niż średnia dla Polski (123 os./km²). Region pod tym względem zajmował 4. miejsce w kraju po województwach: śląskim, małopolskim i mazowieckim. Gęstość zaludnienia na poziomie powiatowym wykazywała duże zróżnicowanie. Najmniejsza gęstość zaludnienia zanotowana została w powiatach: górowskim (48 os./km²), milickim (52), lwóweckim (65) i bolesławieckim (69). Największą natomiast odnotowano w miastach na prawach powiatu: Wrocławiu (2 181 os./km²), Legnicy (1 782), Wałbrzychu (1 341) i Jeleniej Górze (733). Poza miastami na prawach powiatu najwyższymi wartościami opisywanego zjawiska odznaczały się powiaty: świdnicki (214 os./km²), dzierzoniowski (213), głogowski (203), zdecydowanie wyróżniając się na tle pozostałych, w których nie została przekroczona wartość 150 os./km². Pod względem rozmieszczenia przestrzennego powiaty o najniższej gęstości zaludnienia były zlokalizowane głównie w północnej i środkowej części województwa dolnośląskiego, natomiast jednostki o najwyższych wartościach tworzyły mniej zwarte skupiska na obszarze regionu.

W przypadku gęstości zaludnienia przypadającej na powierzchnię zabudowaną i zurbanizowaną w 2017 roku województwo dolnośląskie osiągnęło wartość 2 035 os./km², co było wartością niższą od wartości dla Polski, która wyniosła 2 259. Opisywany region uplasował się pod względem analizowanego zjawiska na 11. miejscu w kraju. W latach 2014-2017 gęstość zaludnienia przypadająca na powierzchnię zabudowaną i zurbanizowaną zmniejszyła się w województwie dolnośląskim o 81 os./km², podczas gdy w Polsce spadek wyniósł 95. Opisywane spadki mogą być związane z jednej strony ze wzrostem powierzchni zabudowanej, która nie jest przeznaczona na cele mieszkalne, a z drugiej strony mógł się do tego przyczynić wzrost budownictwa jednorodzinne.

W 2017 roku wskaźnik urbanizacji dla województwa dolnośląskiego osiągnął wartość 68,8% i był o 8,7% wyższy niż dla Polski (60,1%). Województwo dolnośląskie zajęło pod tym względem 2. miejsce w kraju ustępując jedynie województwu śląskiemu. W latach 2014-2017 wartość wskaźnika urbanizacji dla Dolnego Śląska zmniejszyła się o 0,5 p.p., co stanowiło większy spadek niż w przypadku całego kraju (-0,2 p.p.). W ujęciu powiatowym (z wyłączeniem miast na prawach powiatu) najwyższe wartości zostały zanotowane w powiatach: dzierzoniowskim (78,9%), głogowskim (75,8%) i lubińskim (73,9%), natomiast najmniej zurbanizowanymi powiatami były wrocławski (15,0%) i średzki (17,6%). Tylko w powiecie wołowskim i oławskim w latach 2014-2017 zanotowano wzrost wskaźnika urbanizacji. W pozostałych analizowanych jednostkach administracyjnych nastąpił spadek opisywanego wskaźnika – największy w powiatach: dzierzoniowskim (-2,4 p.p.), legnickim (-0,8 p.p.), jeleniogórskim (-0,8 p.p.), lubińskim (-0,7 p.p.) i kamiennogórskim (-0,6 p.p.).

W województwie dolnośląskim saldo migracji na 10 000 ludności w 2017 roku osiągnęło wartość 9,6. Dodatkowo wartości wskaźnika, poza Dolnym Śląskiem, były notowane tylko w 4 województwach: mazowieckim (25,2), pomorskim (15,5), małopolskim (12,1) i wielkopolskim (3,3). Biorąc pod uwagę powiaty regionu najwyższe wartości osiągnięte zostały w powiatach: wrocławskim (230,7), średzkim (81,4) i trzebnickim (37,9), a najniższe odnotowano w: górowskim (-57,6), złotoryjskim (-42,2) i zgorzeleckim (-31,2).

W układzie gminnym najniższe wartości salda migracji na 10 000 mieszkańców zostały zanotowane w gminach położonych głównie w północnej części województwa, gdzie tworzą zwarty obszar (szczególnie w powiecie górowskim), a także w gminach usytuowanych w południowej części regionu: Gromadka (-135,7), Udanin (-97,2), Wleń (-85,5), miejskiej Chojnów (-79,2), Jawor (-73,6), Wojcieszów (-72,5), Zagrodno (-70,7) i Wąsocz (-70,0). Najwyższymi wartościami charakteryzowały się gminy: Długołęka (322,9), Miękinia (286,8), Kobierzyce (276,2), Czernica (265,2), Kąty Wrocławskie (264,6), Siechnice (212,1), Żórawina (204,3). Wszystkie wymienione powyżej gminy należą do strefy podmiejskiej Wrocławia, na którym to obszarze nadal postępuje proces suburbanizacji. Poza tym w klasie charakteryzującej się najwyższymi wartościami (40,1 i więcej) znalazły się gminy ze stref podmiejskich innych ważniejszych ośrodków miejskich województwa takich jak: Wałbrzych, Legnica, Jelenia Góra, Lubin, Świdnica, Zgorzelec czy Polkowice. W zdecydowanej większości są to gminy wiejskie, co potwierdza charakter trendu migracyjnego z miasta na wieś, szczególnie na obszary podmiejskie (mapa 5.)

Mapa 5. Saldo migracji na 10 tys. mieszkańców w gminach województwa dolnośląskiego w 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

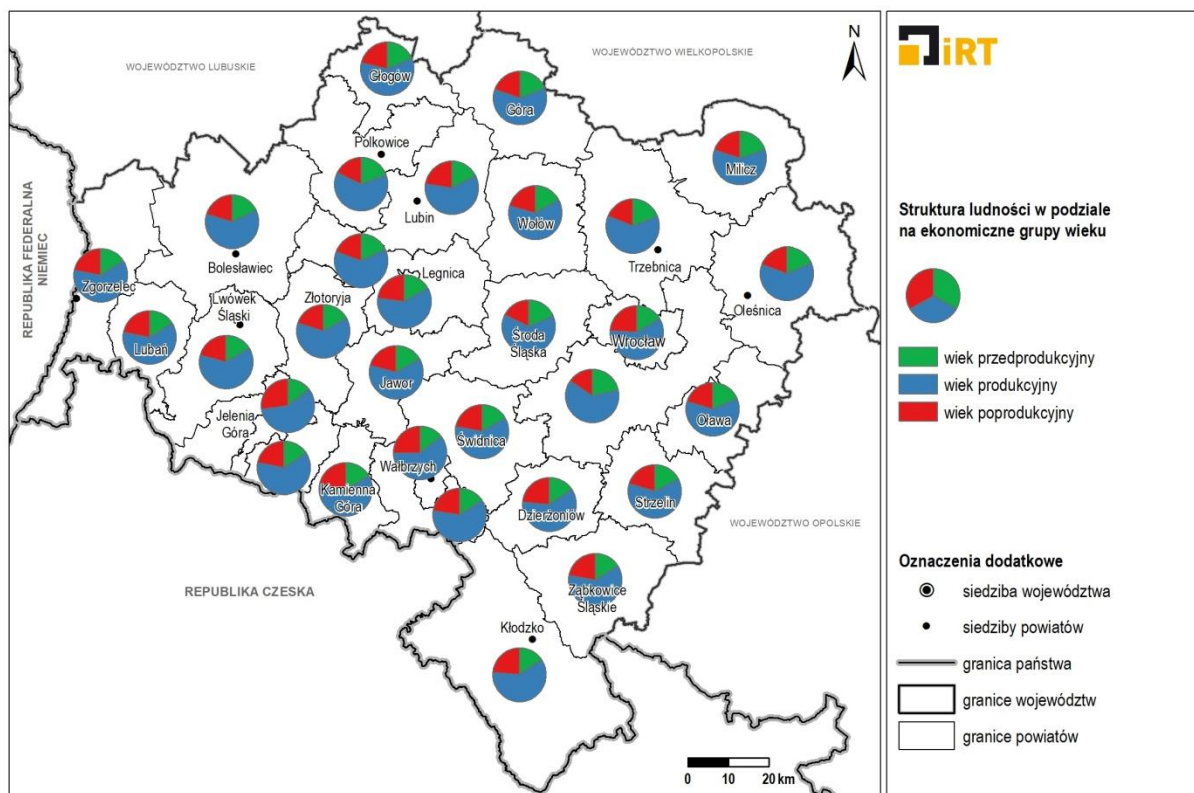
W 2017 roku w województwie dolnośląskim do grupy w wieku przedprodukcyjnym zaliczało się 16,9% ludności regionu (w Polsce 18%), ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 61,2% mieszkańców (Polska 61,2%), a w grupie osób w wieku poprodukcyjnym znalazło się 21,9% Dolnoślązaków (Polska 20,8%). Można zauważyć, że województwo dolnośląskie w porównaniu do całego kraju odznacza się starszą strukturą wieku ludności, co jest zauważalne w przypadku osób w grupach wieku: przedprodukcyjnej i poprodukcyjnej. Wśród pozostałych województw dolnośląskie charakteryzuje się jednym z najmniejszych udziałów ludności w przedprodukcyjnej grupie wieku. Niższe wartości pod tym względem osiągnięto tylko w 2 województwach: opolskim (15,9%) i świętokrzyskim (16,6%). W przypadku udziału osób w wieku produkcyjnym województwo dolnośląskie zajęło 10. miejsce w grupie polskich regionów. Z kolei udział osób w wieku poprodukcyjnym należał do najwyższych w kraju (4. miejsce). W latach 2014-2017 można zauważyć minimalny wzrost udziału osób w grupie ludności w wieku przedprodukcyjnym o 0,1 p.p. (w Polsce - 0,0 p.p.). Wzrost został osiągnięty również w grupie osób w wieku poprodukcyjnym - o 2,2 p.p. (Polska 1,8 p.p.). Natomiast w grupie ludności w wieku produkcyjnym nastąpił spadek o 2,3 p.p. (Polska -1,8 p.p.).

W ujęciu wewnątrzregionalnym najmniejszy udział osób w wieku przedprodukcyjnym zanotowano w powiatach zlokalizowanych głównie w rejonie sudeckim i przedsudeckim m.in.: mieście Jelenia Góra (14,4%) i mieście Wałbrzych (14,6%). Najwyższe wartości odnotowano natomiast w powiatach położonych w północnej i północno-wschodniej części regionu: wrocławskim (21,5%), milickim (19,7%) i polkowickim (19,1%). Udział osób w wieku produkcyjnym był najwyższy w powiatach: średzkim (63,6%), złotoryjskim (63,2%), polkowickim (63,2%), wrocławskim (62,9%), legnickim (62,6%) i lwóweckim (62,5%). Do powiatów o najniższym udziale osób w tej grupie wieku należały: miasto Jelenia Góra (58,5%), miasto Wrocław (60,0%), miasto Wałbrzych (60,0%), lubiński (60,3%), milicki (60,4%), miasto Legnica (60,5%), głogowski (60,6%) i dzierzoniowski (60,8%). Należy zauważyć że wśród 6 powiatów o najniższych wartościach znajdują się wszystkie 4 dolnośląskie miasta na prawach powiatu. Najniższym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym charakteryzowały się powiaty: wrocławski (15,6%), polkowicki (17,7%), średzki (17,8%) i trzebnicki (18,8%). Oprócz powiatu polkowickiego pozostałe wymienione jednostki tworzą zwartą przestrzennie grupę

otaczającą Wrocław. Wiąże się to zapewne z migracją młodych ludzi (przede wszystkim małżeństw z dziećmi) do strefy podmiejskiej Wrocławia. Najwyższe wartości osiągnęły natomiast powiaty: miasto Jelenia Góra (27,2%), miasto Wałbrzych (25,4%), miasto Wrocław (23,8%), dzierzoniowski (23,6%), kłodzki (23,6%) i miasto Legnica (23,1%). Wśród wymienionych powiatów dominują miasta na prawach powiatów, czyli największe ośrodki miejskie województwa dolnośląskiego, które charakteryzują się posiadaniem najstarszej struktury ludności na Dolnym Śląsku (mapa 6).

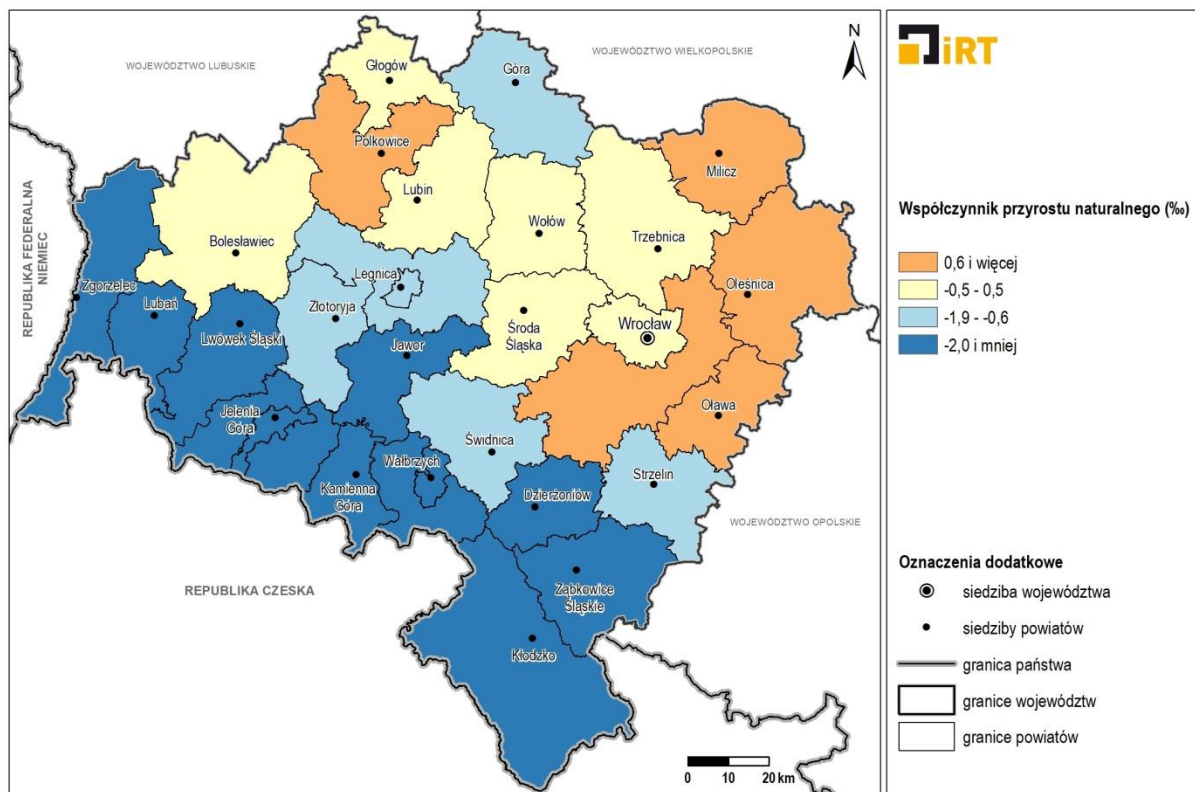
Mapa 6. Struktura ludności w podziale na ekonomiczne grupy wieku w powiatach województwa dolnośląskiego w 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W województwie dolnośląskim przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w 2017 roku wyniósł -1,3‰ i był on niższy od wartości dla Polski (0,0 ‰). Region znalazł się na 12. miejscu pod względem analizowanej cechy. W układzie powiatowym najniższymi wartościami analizowanego wskaźnika cechowały się powiaty: miasto Wałbrzych (-6,3‰), wałbrzyski (-5,6‰), ząbkowicki (-5,1‰), miasto Jelenia Góra (-5,0‰), jeleniogórski (-4,8‰), kłodzki (-4,7‰), dzierzoniowski (-4,6‰), zgorzelecki (-4,2‰), lubański (-3,8‰), lwówecki (-3,5‰), kamiennogórski (-3,3‰), jaworski (-2,6‰). Są to powiaty zlokalizowane w południowej części województwa dolnośląskiego, głównie w rejonie sudeckim. Do klasy o najwyższych wartościach przyrostu naturalnego zostało zaliczonych 5 powiatów: wrocławski (5,6‰), milicki (1,3‰), polkowicki (1,1‰), oławski (1,0‰) i oleśnicki (0,7‰). Oprócz powiatu polkowickiego położonego w Legnicko-Głogowskim Okręgu Miedziowym pozostałe wymienione jednostki administracyjne były zlokalizowane w północno-wschodniej części regionu (mapa 7). W latach 2014-2017 w 20 powiatach (na 30 powiatów w województwie) nastąpił spadek przyrostu naturalnego.

Mapa 7. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców w powiatach województwa dolnośląskiego w 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

2. SYTUACJA MAKROEKONOMICZNA I STRUKTURA GOSPODARKI

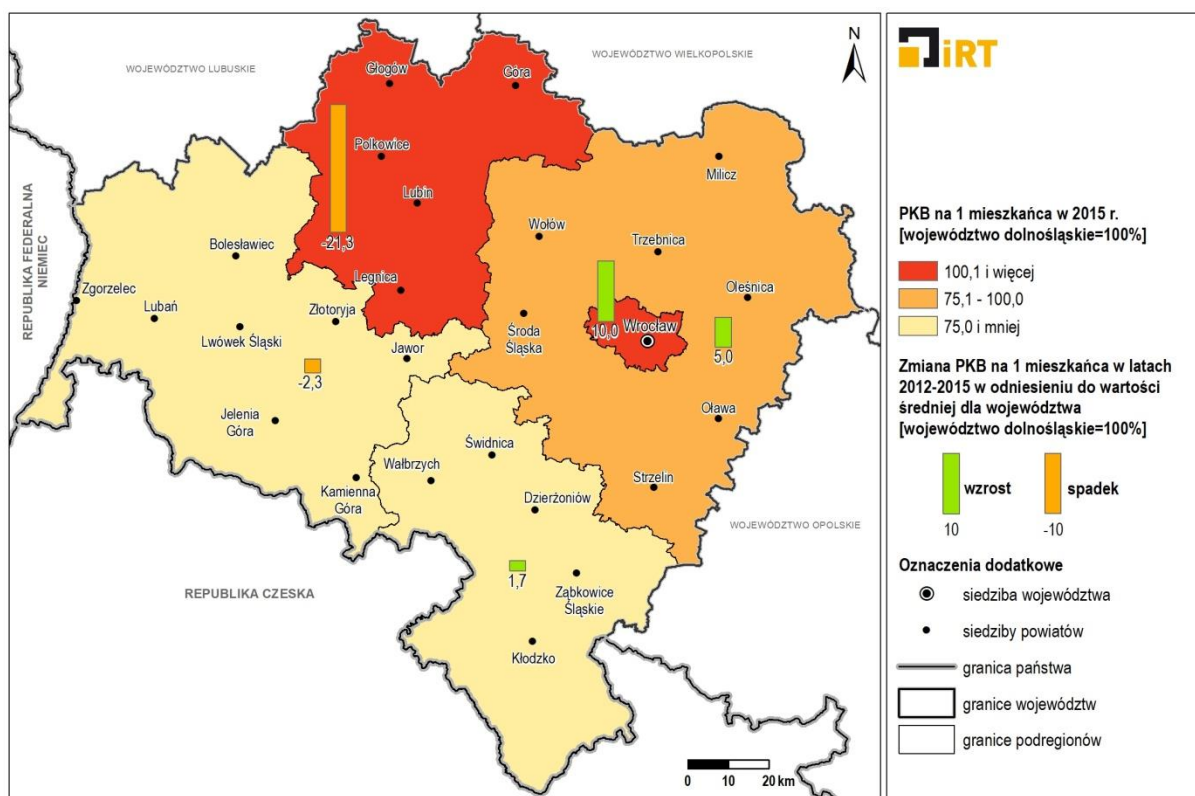
W 2016 roku Produkt Krajowy Brutto w cenach bieżących osiągnął w województwie dolnośląskim wartość 155 682 mln zł, co stanowiło 8,4% PKB Polski. W stosunku do 2013 roku zwiększył się on o 15 431 mln złotych (wzrost o 11%), natomiast względem PKB kraju zmalał o 0,1 p.p. Region uplasował się na 4. miejscu pod względem wytworzonego PKB – wyższe wartości osiągnęły jedynie województwa: mazowieckie (412 436 mln zł), śląskie (229 004) i wielkopolskie (186 658). W ujęciu wewnątrzregionalnym największym PKB w 2015 roku charakteryzował się podregion miasto Wrocław (48 833 mln zł, co stanowiło 32,2% PKB województwa dolnośląskiego). Na następnych miejscach znalazły się podregiony: legnicko-głogowski (30 669 mln zł, 20,2% PKB województwa), wrocławski (27 623, 18,2%), wałbrzyski (23 010, 15,2%) i jeleniogórski (21 532, 14,2%). W latach 2012-2015 w tworzeniu PKB województwa dolnośląskiego zwiększył się udział podregionów: miasta Wrocław (o 2,4 p.p.), wrocławskiego (1,4 p.p.) i wałbrzyskiego (0,2 p.p.), natomiast zmniejszył się udział podregionów: legnicko-głogowskiego (-3,4 p.p.) i jeleniogórskiego (-0,6 p.p.). Na podstawie przedstawionych powyżej danych widać wzrost znaczenia gospodarczego podregionów miasta Wrocław i wrocławskiego względem pozostałej części województwa.

Produkt Krajowy Brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2016 roku w województwie dolnośląskim osiągnął wartość 53 613 złotych i był o 10,8% wyższy w porównaniu do średniej krajowej. Tylko województwo mazowieckie osiągnęło wyższą wartość PKB *per capita* (76 992 zł). W porównaniu do 2012 roku PKB na 1 mieszkańca w województwie dolnośląskim wzrósł o 5 434 zł. Dane dla 2015 roku ukazują, że najniższe wartości zostały osiągnięte przez podregiony wałbrzyski i jeleniogórski (uzyskały odpowiednio wartości: 34 495 zł i 37 657 zł). Następny w kolejności był podregion wrocławski z wartością 47 617 zł. Zdecydowanie najwyższy PKB *per capita* odnotowano w podregionie legnicko-głogowskim (67 856 zł) i mieście Wrocław (76 975 zł). Tym samym podregiony wałbrzyski (73,7% - Polska=100% i 66,1% - województwo dolnośląskie=100%) i jeleniogórski (80,5 i 72,1) osiągnęły niższe wartości od średniej krajowej i wojewódzkiej, natomiast legnicko-głogowski (145,0 i 130,0) i miasto Wrocław (164,5 i 147,5) przewyższyły zarówno średnią krajową jak i wojewódzką. W przypadku podregionu wrocławskiego (101,8 i 91,2) wartość PKB na 1 mieszkańca była wyższa od średniej krajowej i niższa od średniej dla województwa dolnośląskiego. Porównując zmiany, jakie zaszły w przypadku analizowanego zjawiska w odniesieniu do średniej wojewódzkiej można zauważyć, że największy procentowy spadek o 21,3 p.p. w latach 2012-2015 zanotował podregion legnicko-głogowski. Spadek, ale zdecydowanie mniejszy, nastąpił również w podregionie jeleniogórskim (-2,3 p.p.). Pozostałe podregiony: wałbrzyski, wrocławski i miasto Wrocław notowały wzrost względem średniej wojewódzkiej – odpowiednio o 1,7 p.p., o 5,0 p.p. i o 10,0 p.p. (mapa 1).

Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej (PPP, UE 28=100%) w 2015 roku osiągnął wartość 76% dla województwa dolnośląskiego i był zdecydowanie wyższy od średniej dla Polski - 68%. Wśród województw jedynie mazowieckie (109%) osiągnęło wyższą wartość od Dolnego Śląska. W latach 2012-2015 pod tym względem w województwie dolnośląskim nastąpił wzrost o 1 p.p. Taką samą dynamiką we wspomnianym okresie czasu charakteryzowała się średnia dla Polski.

W województwie dolnośląskim w 2015 roku wartość dodana brutto (WDB) przypadająca na 1 pracującego wyniosła 128 529 zł i była o 14 952 zł wyższa od średniej krajowej. W latach 2012-2015 na Dolnym Śląsku wartość WDB wzrosła o 7 360 zł. Pomimo wspomnianego wzrostu przewaga województwa dolnośląskiego zmniejszyła się w porównaniu do średniej krajowej. W 2012 roku wartość dla analizowanego regionu była od niej wyższa o 16,7%, natomiast w 2015 roku o 13,2%.

Mapa 1. Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca w 2015 r. oraz jego % zmiana w latach 2012-2015 w odniesieniu do średniej wojewódzkiej w podregionach województwa dolnośląskiego.

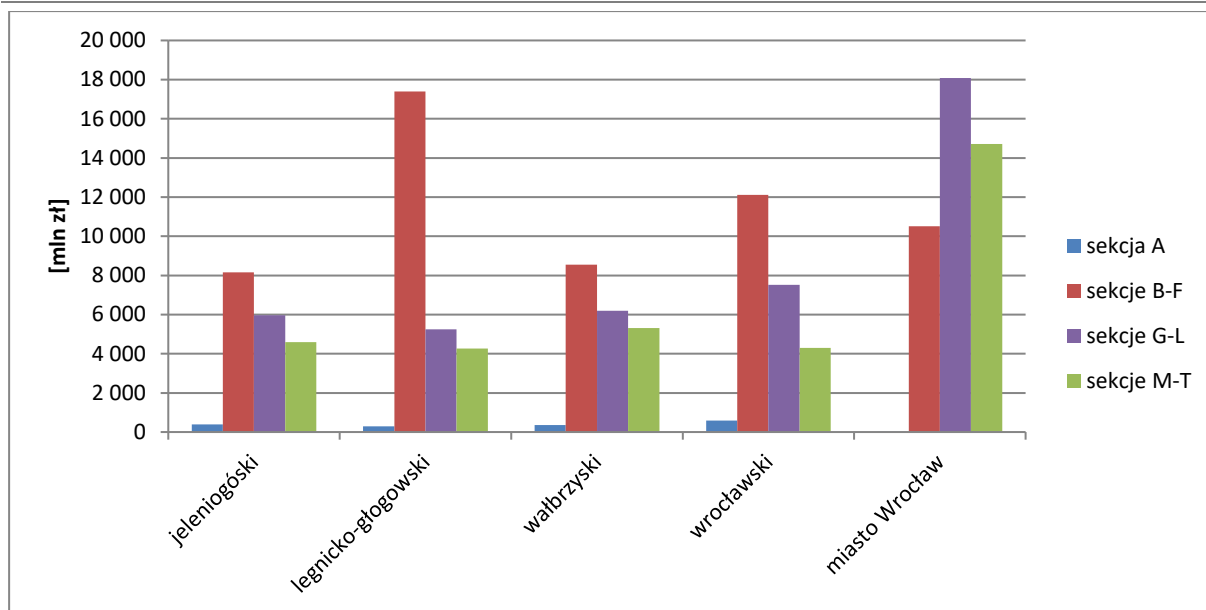
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W ujęciu wewnątrzregionalnym można zauważyć, że dla analizowanej cechy zdecydowanie najwyższe wartości są notowane niezmiennie od lat w podregionie legnicko-głogowskim. W 2015 roku wartość dodana brutto w przeliczeniu na 1 pracującego osiągnęła tam 172 265 zł, co stanowiło 151,7% średniej krajowej i 134,0% średniej wojewódzkiej. Przewaga podregionu legnicko-głogowskiego była na tyle duża, że pozostałym podregionom nie udało się przekroczyć wartości średniej dla województwa. Należy jednak zauważyć, że w porównaniu do 2012 roku podregion legnicko-głogowski uzyskał wartość niższą o 10 217 zł. Najwyższe wzrosty w latach 2012-2015 zanotowano w podregionie wrocławskim i mieście Wrocław (odpowiednio o 12 601 zł i 12 318 zł). Na 2. miejscu pod względem wartości dodanej brutto uplasował się podregion miasto Wrocław, który osiągnął 128 119 zł na 1 pracującego, co stanowiło 112,8% średniej krajowej i 99,7% średniej wojewódzkiej. Następnymi w kolejności jednostkami pod względem opisywanej cechy były podregiony: wrocławski (120 988 zł na 1 pracującego) i jeleniogórski (116 913). Obydwa regiony osiągnęły wartość wyższą od średniej krajowej – wrocławski o 6,5%, a jeleniogórski o 2,9%. Na ostatnim miejscu uplasował się podregion wałbrzyski z wartością 110 437 zł. Był to jedyny dolnośląski podregion, który zanotował wartość poniżej średniej krajowej (o 2,8%).

W 2015 roku wartość dodana brutto (WDB) w województwie dolnośląskim wyniosła 134 555 mln zł. W podziale na podregiony największą wartość dodaną brutto zanotował podregion miasto Wrocław (43 322 mln zł), a następnie za nim uplasowały się podregiony: legnicko-głogowski (27 208), wrocławski (24 506), wałbrzyski (20 414) i jeleniogórski (19 102). Z podanej powyżej wartości dla województwa jedynie 1 639 mln zł zostało wytworzonych w sekcji A związanej głównie z działalnością rolniczą, co stanowiło 1,2% wartości ogólnej. Najwyższa wartość dodana brutto dla sekcji A wystąpiła w podregionie wrocławskim (591 mln, 2,4% WDB dla podregionu), a najniższa w mieście Wrocław (15 mln, poniżej 0,1% WDB dla podregionu); (wykres 1, mapa 2).

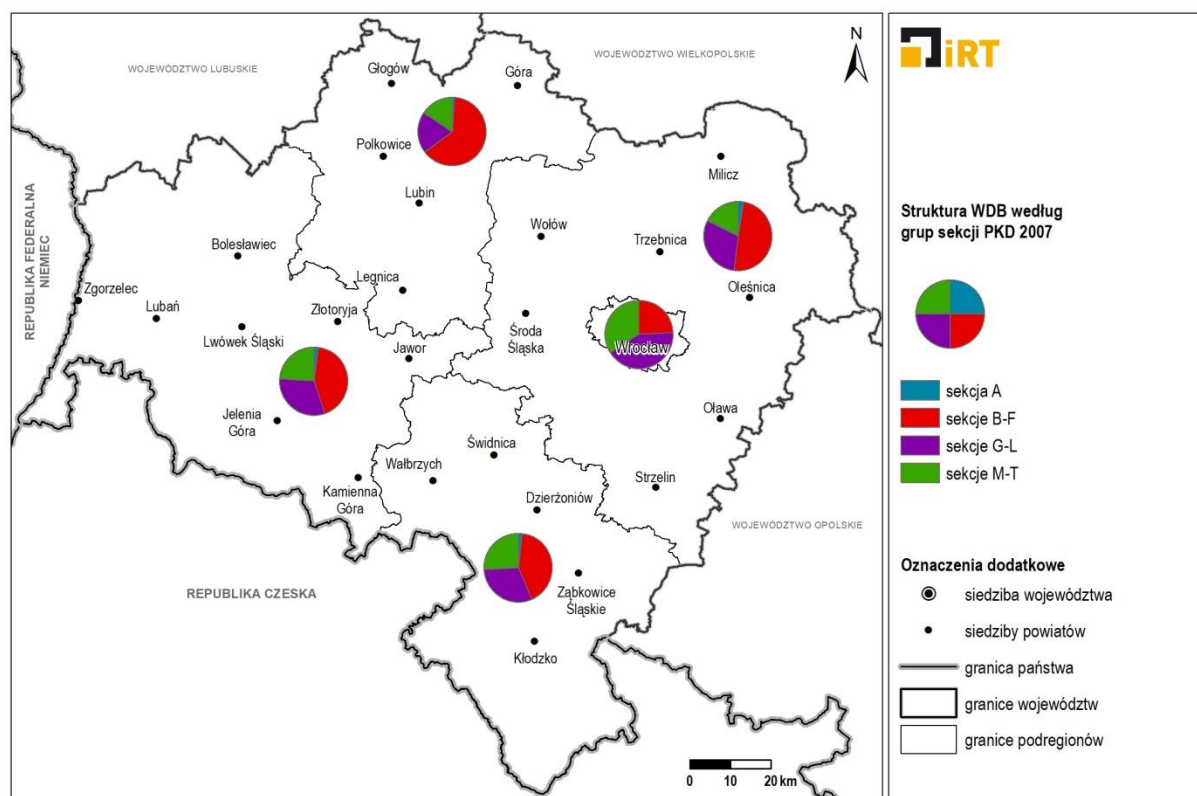

Wykres 1. Wartość dodana brutto w podregionach województwa dolnośląskiego w 2015 r. według podziału na grupy sekcji PKD 2007.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Mapa 2. Struktura wartości dodanej brutto w podregionach województwa dolnośląskiego w 2015 r. według podziału na grupy sekcji PKD 2007.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Za największą część wytworzonej wartości dodanej brutto w województwie dolnośląskim odpowiadały sekcje B-F odnoszące się do przemysłu i budownictwa. Dla wspomnianych sekcji wyniosła ona 56 716 mln zł odpowiadając za 42,1% wartości ogółem. Największy udział w tym wyniku miał podregion legnicko-głogowski (17 390 mln zł), w którym to wspomniane sekcje odpowiadały za 63,9% wytworzonej ogółem wartości dodanej brutto. W pozostałych dolnośląskich podregionach ich udział nie przekraczał 50%. W przypadku sekcji związanych z przemysłem i budownictwem najniższe wartości bezwzględne zostały osiągnięte w podregionie jeleniogórskim (8 159 mln zł)

i wałbrzyskim (8 552). Biorąc jednak pod uwagę udział procentowy wartości dodanej brutto sekcji B-F w strukturze gospodarki podregionów, zdecydowanie najniższą wartość odnotowano w podregionie miasto Wrocław (24,3%). Jest to związane w głównej mierze z bardzo silną pozycją sektora usługowego we Wrocławiu oraz obecną tendencją do lokalizowania inwestycji przemysłowych w strefie podmiejskiej tego miasta a nie w jego granicach administracyjnych.

W przypadku sekcji usługowych G-L wartość dodana brutto w 2015 roku wyniosła 43 021 mln zł, odpowiadając za 32,0% WDB dla całego regionu. Zdecydowanie najwyższą wartość we wspomnianych sekcjach została wytworzona w podregionie miasto Wrocław (18 087 mln zł). Sekcje G-L odpowiadały za 44,2% WDB wrocławskiej gospodarki. W pozostałych podregionach nie przekroczyła ona 8 000 mln zł. Najniższą wartość zanotowano w podregionie legnicko-głogowskim (5252 mln zł), co przełożyło się na udział 17,2% w całości gospodarki tego podregionu.

Bardzo duże dysproporcje w podziale na podregiony województwa dolnośląskiego są widoczne dla sekcji usługowych M-T. Zdecydowanie na tle pozostałych podregionów wyróżnia się miasto Wrocław, w którym wartość dodana brutto dla wspomnianych sekcji w 2015 roku ukształtowała się na poziomie 14 712 mln zł, podczas gdy w pozostałych podregionach oscylowała w przedziale 4 269-5 310 mln zł. W podregionie miasto Wrocław sekcje M-T odpowiadały za 34,0% wartości dodanej brutto, natomiast w pozostałych podregionach ich udział zawierał się w przedziale od 15,7% (legnicko-głogowski) do 26,0% (wałbrzyski). W podziale na grupy sekcji PKD w latach 2012-2015 dla województwa dolnośląskiego zaznaczył się wzrost udziału grup sekcji usługowych G-L (o 0,4 p.p.) i M-T (1,8 p.p.), natomiast spadek miał miejsce w sekcjach A (-0,3 p.p.) i B-F (-2,0 p.p.).

W 2016 roku w województwie dolnośląskim pracowało 1 018 172 osób, z czego w sekcji A – 88 899 osób (8% w pracujących ogółem), w sekcjach B-F - 333 348 (30,2%), G-L - 333 663 (30,3%) oraz M-T - 349 685 (31,6%). Tym samym zdecydowanie najmniejszy udział miała sekcja A, natomiast pozostałe grupy charakteryzowały się porównywalnym między sobą udziałem osób pracujących. W odniesieniu do struktury pracujących w Polsce według grup sekcji PKD 2007 można zauważyć, że na Dolnym Śląsku dwukrotnie mniejszy był udział osób pracujących w sekcji A (8,0% - województwo dolnośląskie, 16,0% - Polska). Pozostałe grupy sekcji B-F (30,2%, 26,5%), G-L (30, %, 28,8%) oraz M-G (31,6%, 28,7%) odznaczały się wyższym udziałem w strukturze pracujących w województwie dolnośląskim.

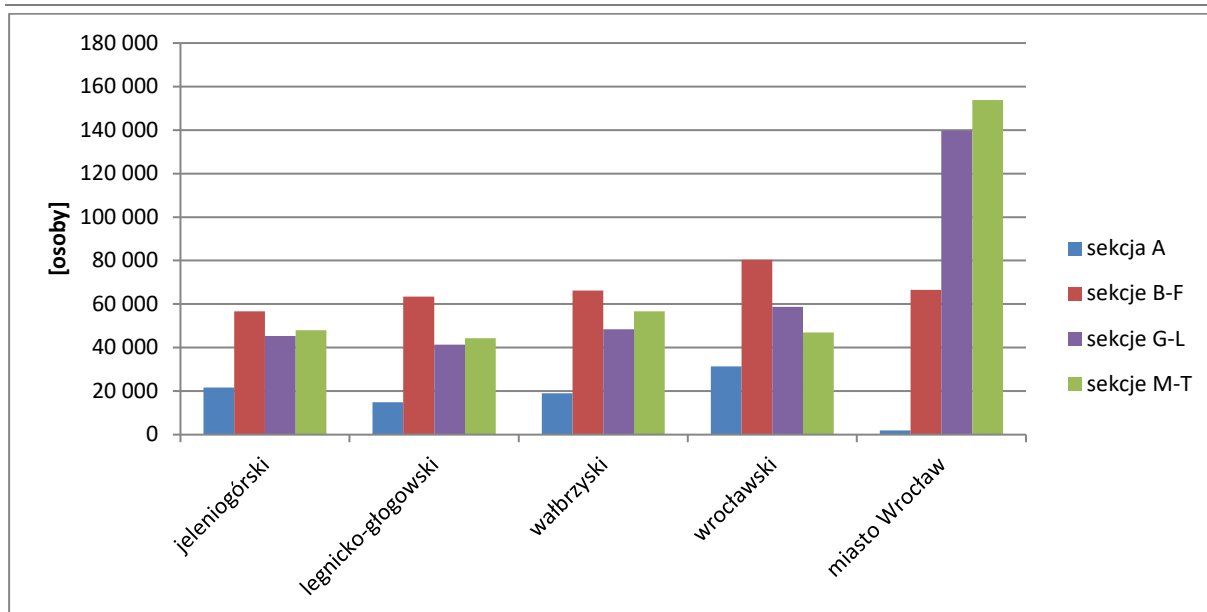
W podziale na podregiony najwięcej osób w 2016 roku pracowało w mieście Wrocław – 362 041. Za nim uplasowały się podregiony: wrocławski (217 484), wałbrzyski (190 260), jeleniogórski (171 696) i legnicko-głogowski (164 114). Podregiony jeleniogórski, legnicko-głogowski, wałbrzyski i wrocławski charakteryzowały się podobną do siebie strukturą pracujących według podziału na grupy sekcji PKD 2007. Na ich tle zdecydowanie odmiennie przedstawiała się sytuacja w mieście Wrocław, w którym wyraźnie dominowały sekcje G-L i M-T.

We wszystkich podregionach najmniejszy udział osób w niej pracujących zanotowała sekcja A. Najwięcej osób we wspomnianej sekcji pracowało w podregionie wrocławskim - 31 422 osób (14,5% ogółu pracujących), natomiast najmniej (1 975) w mieście Wrocław (0,5%). W sekcjach B-F liczba pracujących wahała się od 56 684 osób w podregionie jeleniogórskim do 80 346 w podregionie wrocławskim, w którym od dłuższego czasu jest lokowanych wiele nowych inwestycji przemysłowych. Oprócz Wrocławia, w pozostałych podregionach we wspomnianej grupie sekcji pracowało najwięcej osób. Pod względem udziału procentowego w ogóle pracujących sekcje B-F posiadały największy udział w podregionie legnicko-głogowskim (38,7%) silnie związanym m.in. z wydobywaniem i przetwórstwem miedzi, natomiast najniższy we Wrocławiu (18,4%). Sekcje G-L o charakterze usługowym zdecydowanie najlepiej były rozwinięte w podregionie miasto Wrocław, w którym pracowało w nich 139 671 osób, a udział procentowy wyniósł 39,0%. W pozostałych podregionach liczba zatrudnionych w sekcjach G-L zawierała się w przedziale od 41 371 (25,2% ogółu pracujących) w podregionie legnicko-głogowskim do 58 784 w podregionie wrocławskim (27,0%). Podobnie jak przypadku opisywanych powyżej sekcji G-L także w sekcjach M-T widać dużą przewagę miasta Wrocław nad pozostałymi podregionami, w którym w analizowanych sekcjach pracowało aż 153 807 osób (42,5% ogółu pracujących). W pozostałych podregionach liczba pracujących wyniosła od 44 316 osób w legnicko-głogowskim do 56 630 osób w podregionie wałbrzyskim (wykres 2, mapa 3).

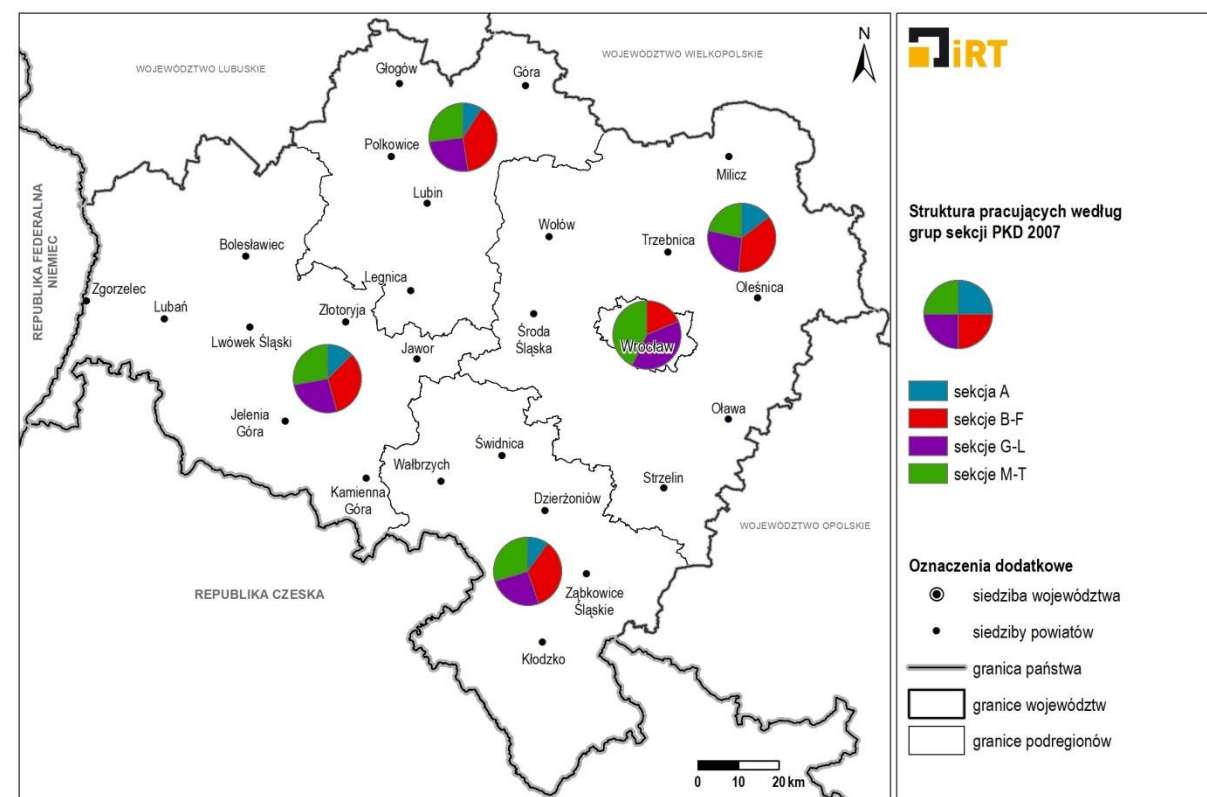
W latach 2013-2016 na Dolnym Śląsku zmniejszył się udział osób pracujących w sekcjach A (-0,6 p.p.) oraz B-F (-0,4 p.p.), natomiast zwiększył się udział w sekcjach G-L (0,7 p.p.) i M-T (0,3 p.p.). Można zauważyć, że pod względem analizowanej cechy spada znaczenie sektora rolniczego i przemysłowego a wzrasta sektora usług.

Wykres 2. Pracujący w podregionach województwa dolnośląskiego w 2016 r. według podziału na grupy sekcji PKD 2007.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Mapa 3. Struktura pracujących w podregionach województwa dolnośląskiego w 2016 r. według podziału na grupy sekcji PKD 2007.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

3. KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARKI I ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA REGIONU

W województwie dolnośląskim nakłady brutto na środki trwałe w 2015 roku wyniosły 29 031 mln zł, co stanowiło 8,0% nakładów brutto na środki trwałe w skali Polski, plasując region na 4. miejscu w kraju za województwami: mazowieckim (78 018 mln zł), śląskim (37 949) i wielkopolskim (34 908). W porównaniu do roku 2012 nakłady brutto na środki trwałe wzrosły na Dolnym Śląsku o 2 759 mln zł (o 10,5%).

W przypadku nakładów inwestycyjnych analizowanych według podziału na sektory gospodarki narodowej (publiczny i prywatny) województwo dolnośląskie w 2016 roku osiągnęło wartość 21 959 703 tys. zł, z czego 16 374 638 tys. zł (74,6%) zostało poniesionych przez sektor prywatny, natomiast 5 585 065 tys. zł (25,4%) przez sektor publiczny. Pod względem nakładów inwestycyjnych ogółem i w sektorze prywatnym województwo dolnośląskie w 2016 roku zajęło 4. miejsce w kraju, natomiast w przypadku nakładów w sektorze publicznym uplasowało się na 5. miejscu. Dolny Śląsk charakteryzował się większym udziałem sektora prywatnego w nakładach inwestycyjnych (74,6%) niż średnia krajowa (69,6%). W latach 2013-2016 nakłady inwestycyjne w województwie wzrosły o 1 315 724 tys. zł, czyli o 6,4% (w Polsce wzrost wyniósł 5,7%). W sektorze publicznym w regionie w latach 2013-2016 nastąpił spadek poniesionych nakładów o 141 402 tys. zł, z kolei w sektorze prywatnym miał miejsce wzrost o 1 457 126 tys. zł. Biorąc pod uwagę opisywane zjawisko uwidacznia się zarówno w województwie dolnośląskim, jak i w całej Polsce tendencja do zwiększania udziału sektora prywatnego w wartości poniesionych nakładów inwestycyjnych.

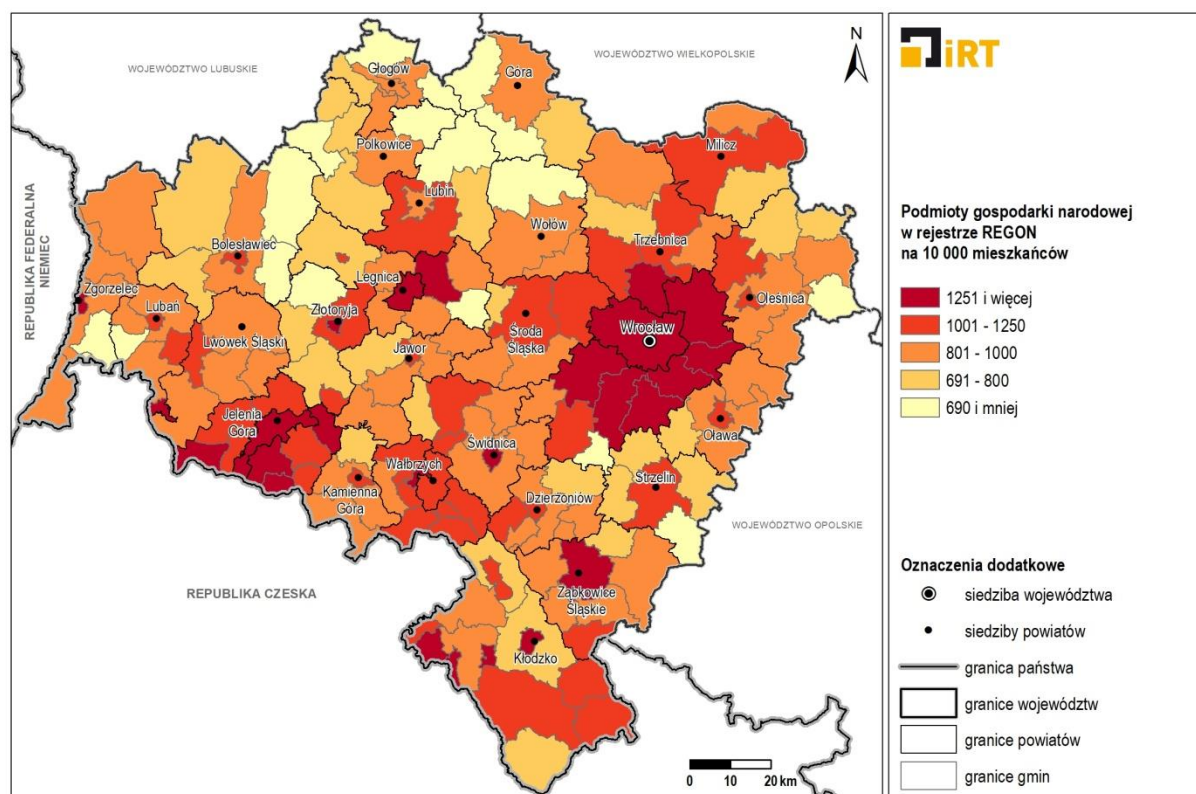
Nakłady inwestycyjne w relacji do Produktu Krajowego Brutto wyrażonego w cenach bieżących wyniosły w województwie dolnośląskim w 2016 roku 14,1% i były wyższe o 0,9 p.p. w porównaniu do całego kraju. Region pod tym względem zajął 4. miejsce w kraju. Zarówno w na Dolnym Śląsku, jak i w Polsce w latach 2013-2016 udział nakładów inwestycyjnych w relacji do PKB zmalał. W województwie dolnośląskim był to spadek o 0,6 p.p. natomiast w Polsce o 0,8 p.p.

W 2017 roku w województwie dolnośląskim na 10 000 mieszkańców przypadało 1 271 podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON (w Polsce 1 121), co klasyfikowało region na 3. miejscu w kraju za województwami: mazowieckim (1 506) i zachodniopomorskim (1 308). W latach 2014-2017 liczba podmiotów na 10 000 mieszkańców w województwie zwiększyła się o 63, natomiast w Polsce o 51.

W układzie lokalnym gminy o najwyższej liczbie podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 000 mieszkańców (1251 i więcej podmiotów) położone są w szczególności w obszarze sudeckim (obszar o dużych walorach turystycznych oraz charakterze uzdrowiskowym z silnie rozwiniętą infrastrukturą związaną z turystyką) bądź w strefie podmiejskiej Wrocławia – tj.: Karpacz (8 196), Szczawno-Zdrój (2 018), Szklarska Poręba (1 889), Wrocław (1 882), Kobierzyce (1 674), Polanica-Zdrój (1 646), Kłodzko (1 621), Jelenia Góra (1 580), Świeradów-Zdrój (1 544), Złotoryja (1 524), Siechnice (1 504) oraz Świdnica (1 469). Do klasy jednostek administracyjnych o najniższych wartościach analizowanej cechy zostało zaliczonych 18 gmin, wśród których najmniej podmiotów gospodarczych przypadających na 10 000 mieszkańców było w gminach: Grębocice (510), Sulików (513), Kotla (535), Niechlów (542), Jemielno (544), Ruja (550), Pęcław (552), Platerówka (558), Gromadka (561) i Zagrodno (591); (mapa 8). We wszystkich przypadkach są to gminy wiejskie, położone głównie w północnej części województwa wchodzące w skład takich powiatów jak: górowski, głogowski czy bolesławiecki. Jedynie w 22 gminach województwa dolnośląskiego w latach 2014-2017 nastąpił spadek liczby podmiotów gospodarczych. Najwyższe procentowe spadki zanotowano w gminach: Zawidów (-13,8%), Pęcław (-6,8%), Gromadka (-6,7%), Platerówka (-6,6%) i Prochowice (-5,1%). W pozostałych 147 gminach we wspomnianym okresie czasu nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych, a największe procentowe wzrosty miały miejsce w gminach: Ruja (19,2%), Stara Kamienica (18,2%), Wojcieszów (18,1%), Osiecznica (15,7%), Chojnów (15,6%) i Jawor (15,3%).

Mapa 8 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 000 mieszkańców w gminach województwa dolnośląskiego w 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W województwie dolnośląskim nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) wyniosły w 2015 roku 0,85% PKB i były niższe od średniej krajowej (1,00%), co klasyfikowało region na 6. miejscu w Polsce. Natomiast nakłady na B+R w sektorze przedsiębiorstw w odniesieniu do PKB były równe 0,49% (w Polsce 0,47%), plasując Dolny Śląsk na 5. miejscu w kraju. W latach 2012-2015 w województwie dolnośląskim, tudzież w Polsce, pod względem nakładów na B+R ogółem i w sektorze przedsiębiorstw w relacji do PKB zaznaczyła się tendencja wzrostowa.

W 2015 roku na Dolnym Śląsku zatrudnienie ogółem w działalności B+R wyniosło 9 193,0 EPC¹, co klasyfikowało region na 4. miejscu w kraju za województwami: mazowieckim (33 949,2 EPC), małopolskim (14 475,5) i śląskim (9 406,7). W stosunku do 2012 roku nastąpił w województwie wzrost o 20,9% (w Polsce 20,4%). W przeliczeniu na 1 000 osób aktywnych zawodowo zatrudnienie w B+R na Dolnym Śląsku w 2015 roku osiągnęło wartość 7,6 EPC, co było 3. wynikiem w Polsce, za województwami: mazowieckim (11,6 EPC) i małopolskim (10,6). W sektorze przedsiębiorstw zatrudnienie w regionie w działalności B+R w 2015 roku ukształtowało się na poziomie 3 368,7 EPC (5. miejsce w Polsce). W sektorze przedsiębiorstw w porównaniu do 2012 roku nastąpił bardzo duży wzrost zatrudnienia w B+R na poziomie 66,1% i był on wyższy od wzrostu osiągniętego dla kraju – 63,3%.

W 2015 roku w województwie dolnośląskim liczba pracowników naukowo-badawczych wyrażona w jednostce EPC wyniosła 6 893,3, klasyfikując region na 4. miejscu w kraju. W odniesieniu do 2012 roku na Dolnym Śląsku nastąpił wzrost o 14,7% (w Polsce 23,3%). Liczba pracowników naukowo-badawczych w przeliczeniu na 1 000 osób aktywnych zawodowo osiągnęła w regionie w 2015 roku wartość 5,7 EPC, co stanowiło 3. wartość w kraju za województwami: małopolskim (8,6 EPC) i mazowieckim (8,4).

Udział sprzedaży wyrobów nowych lub istotnie ulepszonych w sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych w województwie dolnośląskim w 2016 roku był najwyższy

¹ EPC (ekwiwalent pełnego czasu pracy) – jednostka przeliczeniowa służąca do ustalania faktycznego zatrudnienia w działalności badawczo-rozwojowej; jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC) oznacza jeden osobo-rok poświęcony wyłącznie na działalność B+R.

wśród polskich regionów i osiągnął wartość 16,4% (w Polsce 10,4%). W latach 2013-2016 zwiększył się on o 5,6 p.p. W sektorze publicznym na Dolnym Śląsku udział wyrobów nowych lub istotnie ulepszonych kształtował się w 2016 roku na niskim poziomie 1,5%, zdecydowanie niższym od średniej dla Polski, która wyniosła 7,2%. Całkowicie inaczej wygląda sytuacja w sektorze prywatnym, w którym to udział wyniósł 16,6%. Była to najwyższa wartość w Polsce o 6,0 p.p. wyższa od średniej krajowej. Jeszcze wyższy udział wspomnianych produktów w produkcji ogółem wykazują przedsiębiorstwa z sektora prywatnego o własności zagranicznej. W ich przypadku udział dla Dolnego Śląska wyniósł 24,3% i był wyższy o 8,9 p.p. od średniej dla Polski, ustępując pod tym względem jedynie województwu małopolskiemu (24,7%). Opisywaną sytuację należy uznać za korzystną z punktu widzenia konkurencyjności dolnośląskiej gospodarki.

Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych na eksport w przychodach netto ze sprzedaży ogółem na Dolnym Śląsku w 2016 roku osiągnął wartość 11,1% (w Polsce 4,8%), plasując region na 1. miejscu wśród polskich województw. Za bardzo korzystną sytuację należy uznać fakt, że w 2013 roku wspomniany udział wynosił dla Dolnego Śląska tylko 5,6%, co pokazuje silną tendencję wzrostową.

W 2017 roku w województwie dolnośląskim na 1000 mieszkańców przypadało 2,9 spółki handlowej z udziałem kapitału zagranicznego (w Polsce 2,5). Region uzyskał 3. miejsce w kraju za województwami: mazowieckim (7,1) i zachodniopomorskim (3,0). W porównaniu do 2014 roku wartość wspomnianego wskaźnika wzrosła o 0,3 spółki.

W województwie dolnośląskim w 2016 roku było 7,8 podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego na 10 000 mieszkańców, o 1,0 podmiot więcej niż w przypadku średniej krajowej. Podobnie jak w odniesieniu do spółek handlowych województwo dolnośląskie znalazło się na 3. miejscu za województwami: mazowieckim (18,3) i zachodniopomorskim (8,8). Należy jednak zauważyć, że w latach 2013-2016 nastąpił na Dolnym Śląsku spadek o 0,3 podmiotu na 10 000 mieszkańców. Oprócz atrakcyjności inwestycyjnej województwa dolnośląskiego do osiągnięcia wysokich wartości w analizowanym względzie przyczyniło się również jego położenie w południowo-zachodniej Polsce przy granicy z Niemcami i Republiką Czeską.

W 2017 roku na Dolnym Śląsku odsetek osób w wieku 15 lat i więcej z wyższym wykształceniem wyniósł 24,1% (w Polsce 23,7%). Większe udziały osób z wyższym wykształceniem zostały zanotowane w 3 województwach: mazowieckim (32,8%), pomorskim (26,4%), małopolskim (26,4%). W latach 2014-2017 udział tychże osób zwiększył się w opisywanym regionie o 1,6 p.p.

Podsumowując niniejszy rozdział należy stwierdzić, że w większości opisywanych cech województwo dolnośląskie wykazywało się wyższymi wartościami od średniej krajowej, zajmując miejsca w pierwszej piątce województw. Analizowane zagadnienia świadczą o dobrej sytuacji bazowej do tworzenia w regionie nowoczesnych i innowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych, jak również o dobrej kondycji gospodarki regionu pod tym względem.

4. RYNEK PRACY

W 2016 roku liczba osób pracujących w województwie dolnośląskim wyniosła 1 105 595, co stanowiło 7,4% pracujących w Polsce. Pozwoliło to na zajęcie 5. miejsca w kraju za województwami: mazowieckim (2 527 039), śląskim (1 706 343), wielkopolskim (1 500 101) i małopolskim (1 373 505). W latach 2013-2016 liczba pracujących na Dolnym Śląsku zwiększyła się o 87 423 osoby, czyli o 8,6%.

Zdecydowanie najwięcej pracujących² w analizowanym roku było we Wrocławiu 272 160 osób, co stanowiło 32,2% pracujących w całym regionie. Następne w kolejności były powiaty: wrocławski (51 472 pracujących, 6,1%), świdnicki (40 540, 4,8%) i polkowicki (34 030, 4,0%). Najmniejsza liczba pracujących zanotowana została w powiatach: wałbrzyskim (7 071, 0,8%), górowskim (7 077, 0,8%), lwóweckim (8 764, 1,0%), milickim (8 819, 1,0%) i złotoryjskim (8 849, 1,0%). W latach 2013-2016 w 23 powiatach zanotowano wzrost liczby pracujących, w 6 nastąpił spadek, natomiast w 1 nie zanotowano zmian. Największy procentowy wzrost liczby pracujących miał miejsce w powiatach: wrocławskim (17,4%), legnickim (13,9%), jeleniogórskim (11,7%) i mieście Wrocław (11,3%). Z kolei największe spadki zanotowano w powiatach: mieście Legnica (-5,2%), mieście Jelenia Góra (-4,2%), zgorzeleckim (-3,6%) i głogowskim (-3,1%).

Liczba pracujących³ na 1 000 mieszkańców w 2017 roku na Dolnym Śląsku osiągnęła wartość 262 była o 21 pracujących wyższa niż średnia krajowa (4. miejsce w kraju). Najwięcej pracujących na 1 000 mieszkańców zanotowano w powiatach: polkowickim (490), mieście Wrocław (437), oławskim (343), wrocławskim (337) i mieście Legnica (323). Z kolei powiatami o najniższych wartościach były: wałbrzyski (102), górowski (114), lwówecki (131) i złotoryjski (143). Można zauważyć, że w powiecie polkowickim liczba pracujących na 1 000 mieszkańców była aż o 4,8 razy większa niż w powiecie wałbrzyskim. W latach 2014-2017 tylko w 3 powiatach zanotowano spadek wartości badanego wskaźnika: wałbrzyskim (o 12 pracujących), głogowskim (4) i zgorzeleckim (3), natomiast najwyższy wzrost miał miejsce w powiatach: mieście Wrocław (o 45 pracujących), bolesławieckim (27), oławskim (27), polkowickim (26), wołowskim (25) i średzkim (23). Pod względem przestrzennym widać, że największe zgrupowanie powiatów o najwyższych wartościach występuje w mieście Wrocławiu i powiatach położonych na południowy-wschód od niego w strefie jego oddziaływania. Najwyższe wartości uzyskują również pozostałe dolnośląskie miasta na prawach powiatu oraz powiat polkowicki (mapa 9).

W województwie dolnośląskim wskaźnik zatrudnienia w grupie osób w przedziale wiekowym 15-64 lata w 2017 roku ukształtował się na poziomie 66,2% (w Polsce 66,1%). W latach 2014-2017 nastąpił wzrost o 4,9 p.p. (w Polsce wzrost o 4,4 p.p.). W podziale na płeć można zauważyć, że dla mężczyzn wskaźnik zatrudnienia w grupie wieku 15-64 lata wyniósł 73,1%, natomiast w przypadku kobiet ukształtował się na zdecydowanie niższym poziomie 59,4%.

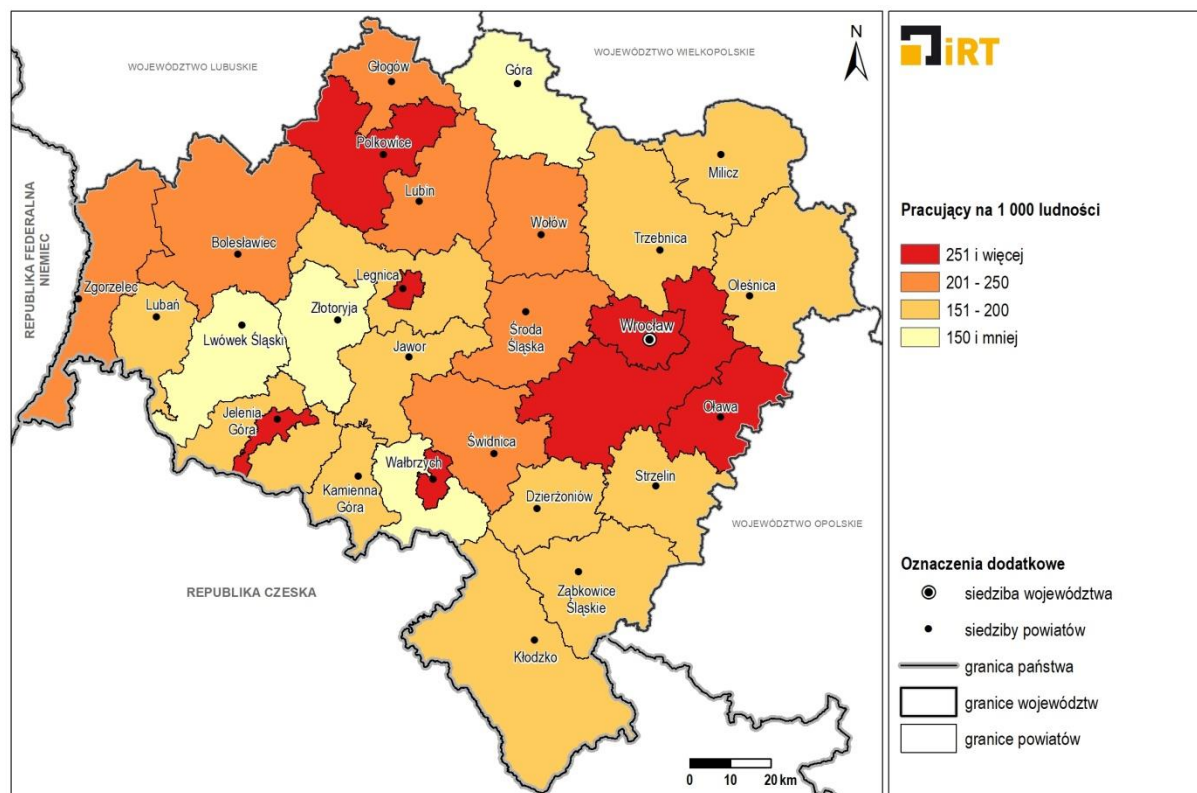
W 2017 roku w województwie dolnośląskim stopa bezrobocia wyniosła 5,7% i była o 0,9 p.p. niższa od średniej krajowej. W latach 2014-2017 stopa bezrobocia dla Dolnego Śląska spadła o 4,7 p.p. (w Polsce -4,8 p.p.). Najniższe wartości analizowanego miernika w 2017 roku zostały zarejestrowane w powiatach: wrocławskim (2,1%), mieście Wrocław (2,2%), mieście Jelenia Góra (3,6%), bolesławieckim (4,2%), polkowickim (4,5%) i lubińskim (4,9%). Najniższe wartości osiągnięte przez Wrocław i powiat wrocławski wynikają z bardzo dużego potencjału gospodarczego Wrocławia i obszaru znajdującego się w jego bezpośredniej strefie oddziaływania. To właśnie w powiecie wrocławskim od lat lokuje się bardzo dużo inwestycji zarówno o charakterze przemysłowym jak i usługowym. Zgrupowanie powiatów o niskiej stopie bezrobocia występuje także w Legnicko-Głogowskim Okręgu Miedziowym. Najwyższą stopę bezrobocia (przekraczającą 12%) zarejestrowały

² Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, duchownych i pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Dane łącznie z rolnictwem indywidualnym i pracującymi w organizacjach, fundacjach, związkach (SOF), według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

³ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

powiaty: górowski (16,5%), złotoryjski (16,0%), wałbrzyski (14,0%), jaworski (13,5%), lwówecki (12,9%), kłodzki (12,5%) i wołowski (12,3%). Biorąc pod uwagę rozmieszczenie przestrzenne dominują w tej grupie powiaty położone w peryferyjnej, północnej części województwa (górowski, wołowski) oraz zlokalizowane na południu regionu w obszarze sudeckim i przedsudeckim (m.in. wałbrzyski, kłodzki, lwówecki); (mapa 10).

Mapa 9. Pracujący na 1 000 ludności w powiatach województwa dolnośląskiego 2017 r.

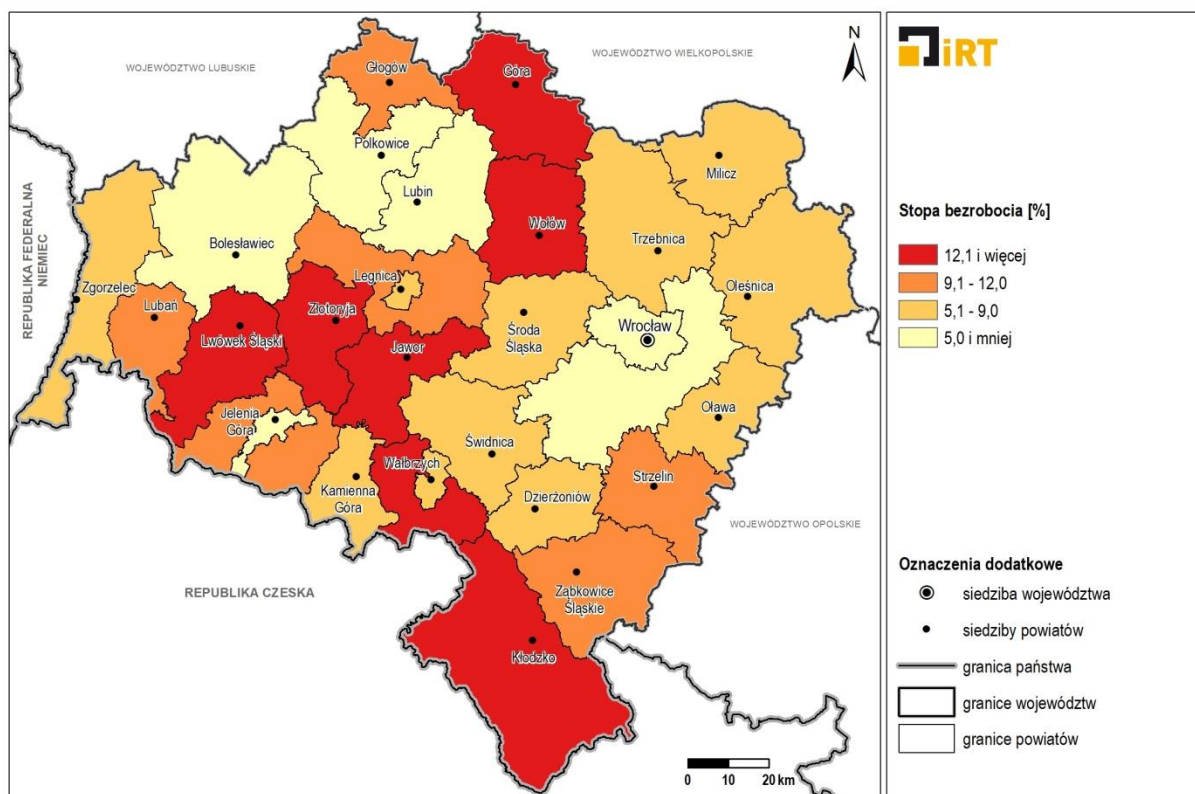

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2017 roku udział bezrobotnych w grupie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 3,9% (w Polsce 4,6%). W latach 2014-2017 zmniejszył się on w regionie o 2,7%. W podziale na płeć można zauważyć, że osiąga on wyższe wartości dla kobiet (4,5%) niż dla mężczyzn (3,3%). W ujęciu powiatowym sytuacja przedstawia się bardzo podobnie do analizowanej powyżej stopy bezrobocia. Powiatami o najniższym udziale bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym były: wrocławski (1,6%), miasto Wrocław (2,1%), bolesławiecki (2,5%), miasto Jelenia Góra (2,6%), zgorzelecki (2,7%) i lubiński (2,9%). Najwyższe wartości zostały z kolei zanotowane w powiatach: górowskim (8,3%) i złotoryjskim (8,0%).

Mapa 10. Stopa bezrobocia w powiatach województwa dolnośląskiego w 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

5. JAKOŚĆ ŻYCIA

W województwie dolnośląskim w 2017 roku wskaźnik zgonów niemowląt na 1 000 urodzeń żywych osiągnął wartość 4,3‰ (w Polsce 4,0‰). W latach 2014-2017 jego wartość zmniejszyła się w regionie o 0,3‰. Do powiatów o najniższym wskaźniku zgonów niemowląt na 1 000 urodzeń żywych należały powiaty: górowski (0,0‰), kamiennogórski (0,0‰), legnicki (1,8‰), kłodzki (2,3‰), złotoryjski (2,4‰), lwówecki (2,6‰) i świdnicki (2,7‰). Najwyższe wartości zanotowano natomiast w powiatach: milickim (7,4‰), wałbrzyskim (7,4‰), średzkim (7,2‰), jaworskim (6,3‰), jeleniogórskim (6,2‰) oraz mieście Jelenia Góra (6,0‰).

W województwie dolnośląskim nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca w 2015 roku wyniosły 29 013 zł (w Polsce 27 664 zł). Region zanotował wartość o 4,9% wyższą w odniesieniu do średniej krajowej. Wyższymi wartościami wskaźnika cechowały się tylko województwa: mazowieckie (33 674 zł) i śląskie (31 402). W latach 2012-2015 analizowane dochody zwiększyły się na Dolnym Śląsku o 2489 zł, czyli o 9,4%. W żadnym innym regionie Polski nie rosły tak dynamicznie w analizowanym przedziale czasowym.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny do dyspozycji na 1 osobę w sektorze gospodarstw domowych w 2017 roku w województwie dolnośląskim wyniósł 1 578,78 zł i był on o 29,91 zł wyższy od średniej krajowej (1 548,87 zł), czyli o 1,9%. Dolny Śląsk uplasował się pod tym względem na 5. miejscu w kraju. W latach 2014-2017 w regionie wskaźnik wzrósł o 265,50 zł (w Polsce o 255,55 zł).

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w województwie dolnośląskim w 2017 roku osiągnął wartość 11,0% i był o 2,4 p.p. niższy od średniej krajowej. W 6 województwach osiągnął on jeszcze niższą wartość niż na Dolnym Śląsku. W latach 2014-2017 w regionie nastąpił spadek wskaźnika o 1,0 p.p.

6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I SPOŁECZNA

Przez Dolny Śląsk prowadzą autostrady A4, A8 i A18 oraz drogi ekspresowe S3, S5 i S8. W 2017 roku w województwie dolnośląskim było 334,6 km autostrad i dróg ekspresowych, z czego 221,9 km stanowiły autostrady, a 112,7 km drogi ekspresowe. W latach 2014-2017 przybyło 48,4 km dróg ekspresowych, natomiast długość autostrad pozostała bez zmian. W 2017 roku dłuższą sieć wspomnianych klas dróg posiadały jedynie 2 województwa: łódzkie (449,2 km) i wielkopolskie (402,8). Gęstość autostrad i dróg ekspresowych w 2017 roku w regionie wyniosła 16,8 km/1000 km² i była o 5,9 km wyższa od średniej krajowej. Wspomniana wartość sytuowała Dolny Śląsk na 4. miejscu w kraju za województwami: śląskim (24,9 km/1000 km²), łódzkim (24,7) i lubuskim (16,9). W latach 2014-2017 gęstość autostrad i dróg ekspresowych zwiększyła się w omawianym województwie o 2,4 km/1000 km².

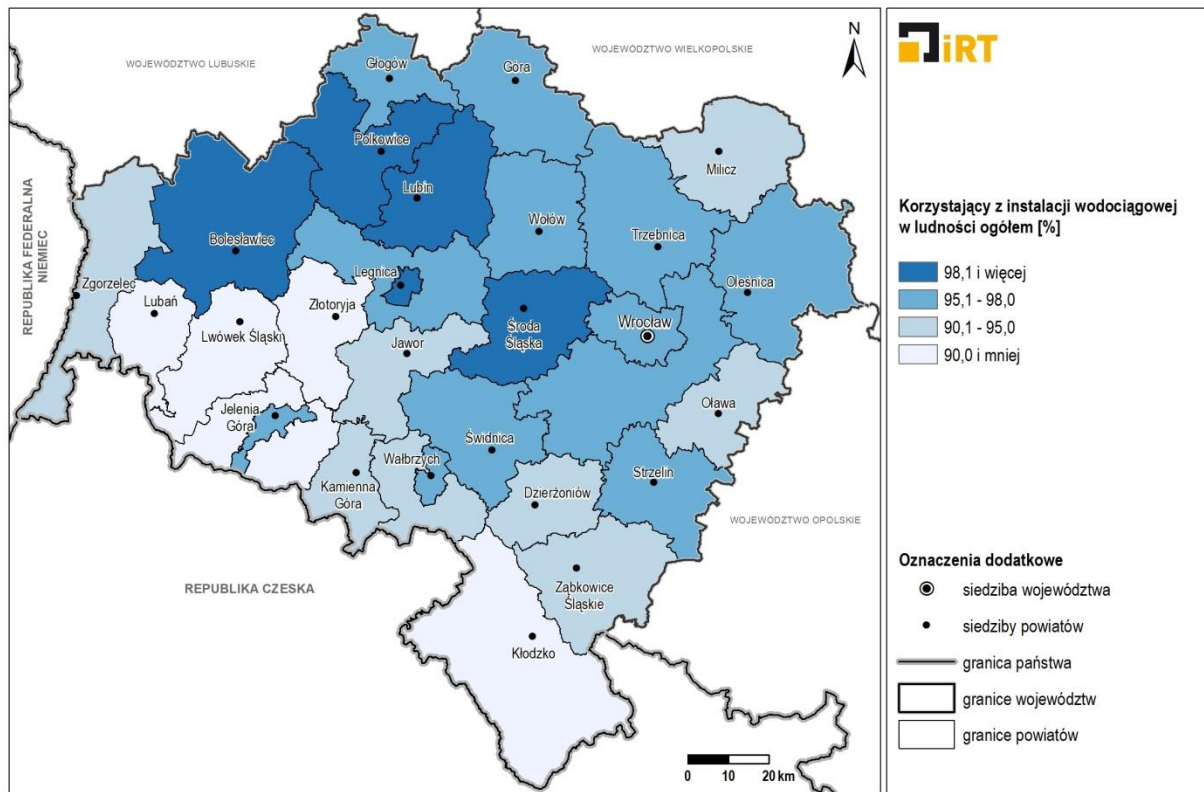
W 2017 roku na Dolnym Śląsku długość dróg wojewódzkich o nawierzchni twardej wynosiła 2 377,3 km, co stanowiło 8,2% ogółu dróg wojewódzkich w Polsce. Dłuższą sieć dróg tej kategorii występowała jedynie w województwach: mazowieckim (2 993,1 km) i wielkopolskim (2 993,1). W stosunku do roku 2014 ich długość na Dolnym Śląsku zmniejszyła się o 45,6 km. Gęstość dróg wojewódzkich w regionie ukształtowała się na poziomie 11,9 km/100 km² i była o 2,6 km większa od średniej wartości dla Polski (2. miejsce w kraju).

W przypadku eksploatowanych linii kolejowych ich długość w 2017 roku na Dolnym Śląsku wyniosła 1 736 km, co stanowiło 9,0% sieci krajowej. Dłuższą sieć posiadało jedynie województwo śląskie (1 943 km). W odniesieniu do 2014 długość eksploatowanych linii kolejowych zmniejszyła się na Dolnym Śląsku o 15 km. Gęstość linii kolejowych ogółem dla Dolnego Śląska przyjęła wartość 8,7 km/100 km² (w Polsce 6,1), co klasyfikowało region na 2. miejscu w kraju za województwem śląskim (15,8).

W 2017 roku wskaźnik ukazujący liczbę ofiar śmiertelnych wypadków drogowych na 10 000 mieszkańców w województwie dolnośląskim przyjął wartość 0,75 (w Polsce 0,74). W porównaniu do roku 2014 liczba ofiar śmiertelnych na 10 000 ludności na Dolnym Śląsku zmniejszyła się o 0,08. Jest to pozytywna zmiana jednak należy nadmienić, że w 2015 roku wskaźnik był niższy niż w 2017 roku wynosząc 0,64. Województwo dolnośląskie na tle innych województw uplasowało się w środkowej części zestawienia – w 7 województwach liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych na 10 000 ludności była niższa.

W układzie lokalnym najmniejszą liczbę ofiar śmiertelnych na 10 000 ludności zarejestrowano w powiecie polkowickim (0,16), która była o prawie 13 razy niższa w porównaniu do powiatu średzkiego o najwyższej wartości (2,06). Oprócz powiatu średzkiego do najbezpieczniejszych pod tym względem jednostek administracyjnych należały powiaty: wałbrzyski (0,18 ofiar śmiertelnych/10000 ludności), miasto Legnica (0,20), miasto Jelenia Góra (0,25), miasto Wałbrzych (0,35). Z kolei najwyższe wartościach opisywanego zjawiska, oprócz powiatu średzkiego, zostały zanotowane w powiatach: jaworskim (1,57), zgorzeleckim (1,54) i świdnickim (1,51).

W 2017 roku długość sieci wodociągowej w województwie dolnośląskim wyniosła 16 019,9 km. W latach 2014-2017 uległa ona wydłużeniu o 603,6 km, co stanowiło przyrost długości o 3,9% (w Polsce 3,9%). Na poziomie powiatowym sieć wodociągowa o najmniejszej długości została zanotowana w powiatach: mieście Legnica (198,9 km), mieście Wałbrzych (219,2), złotoryjskim (297,2) i kamiennogórskim (298,0). Najdłuższa była natomiast w powiatach: wrocławskim (1 502,8 km), mieście Wrocław (1 393,2), oleśnickim (892,5) i kłodzkim (850,7). Pod względem udziału osób korzystających z sieci wodociągowej województwo dolnośląskie w 2016 roku uplasowało się na 7. miejscu w kraju z wynikiem 94,9% (w Polsce 91,9%). W stosunku do 2013 roku udział osób korzystających z tego rodzaju instalacji wzrósł na Dolnym Śląsku o 2,8 p.p. Wśród dolnośląskich powiatów najmniejszy udział osób korzystających z sieci wodociągowej odnotowano w 2016 roku w powiatach zlokalizowanych głównie w południowej i południowo-zachodniej części województwa: lwóweckim (77,5%), jeleniogórskim (84,3%), lubańskim (85,3%), kłodzkim (86,3%) i złotoryjskim (88,5%). Najwyższe wartości osiągnęły natomiast powiaty: lubiński (99,9%), średzki (99,3%), polkowicki (98,9%), miasto Legnica (98,3 %) i bolesławiecki (98,3%); (mapa 11).

Mapa 11. Korzystający z instalacji wodociągowej w ludności ogółem w powiatach województwa dolnośląskiego w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

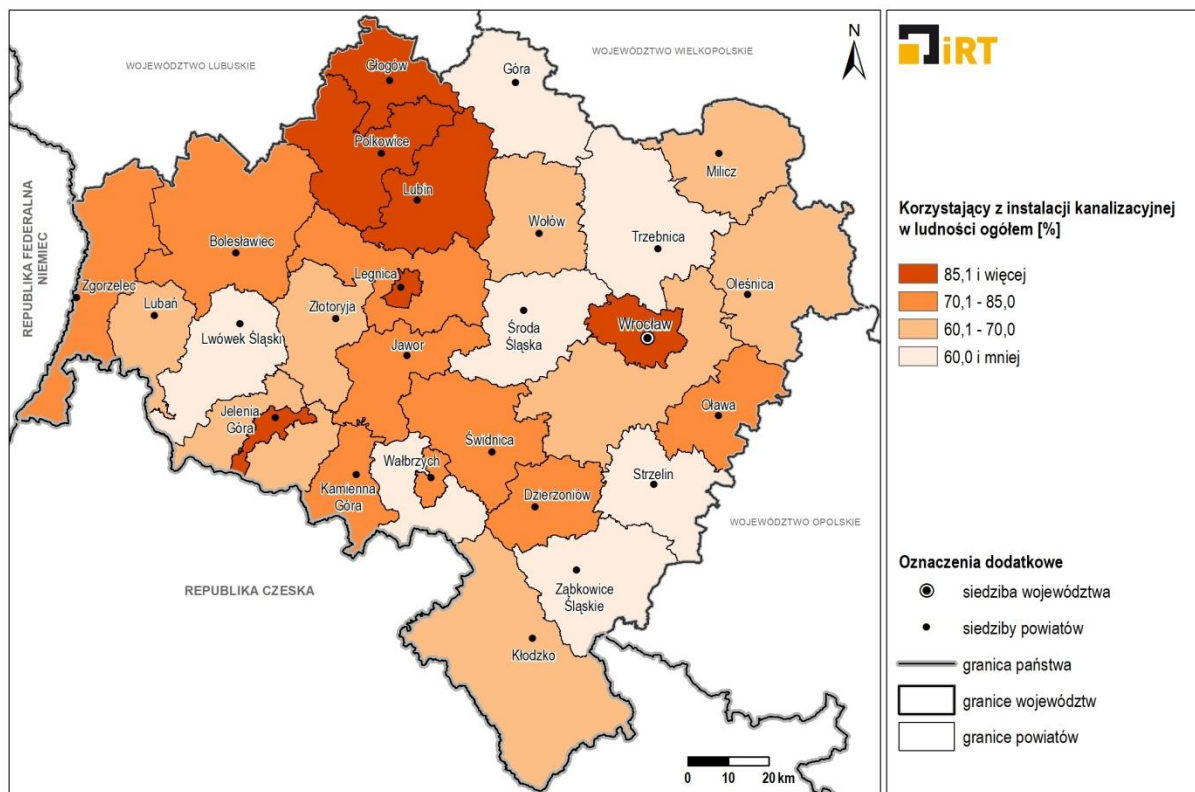
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2017 roku w województwie dolnośląskim osiągnęła 11 523,0 km. W stosunku do roku 2014 uległa ona wydłużeniu o 1 214,1 km, czyli o 11,8% (w Polsce 9,7%). Najkrótszą sieć kanalizacyjną posiadały powiaty: górowski (81,1 km), kamiennogórski (169,5) i strzeliński (200,1), a najdłuższą: miasto Wrocław (1 011,7), wrocławski (903,8) i bolesławiecki (804,6). Udział korzystających z instalacji kanalizacyjnej w 2016 roku w województwie dolnośląskim ukształtował się na poziomie 76,3% (w Polsce 70,2%), klasyfikując region na 4. miejsce w kraju. W latach 2013-2016 udział korzystających z instalacji kanalizacyjnej zwiększył się na Dolnym Śląsku o 5,5 p.p. (w Polsce o 5,1 p.p.). W podziale lokalnym najniższy udział został zanotowany w powiatach: górowskim (42,4%), strzelińskim (48,1%), średzkim (48,7%) i trzebnickim (48,8%). Najwyższymi wartościami udziału ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej odznaczały się powiaty: lubiński (95,1%), miasto Legnica (93,6%), miasto Wrocław (92,8%), miasto Jelenia Góra (89,4%), głogowski (88,9%) i polkowicki (86,7%); (mapa 12).

W 2017 roku długość czynnej sieci gazowej w województwie dolnośląskim wyniosła 9 354,1 km. W stosunku do roku 2014 jej długość zwiększyła się o 478,4 km, co stanowiło wzrost o 5,4% (w Polsce wzrost o 6,9%). Najmniejsza długość została odnotowana w powiatach: strzelińskim (78,8 km), wołowskim (108,2), złotoryjskim (120,6), lwóweckim (123,7) i kamiennogórskim (131,4). Najdłuższą sieć gazową posiadały powiaty: miasto Wrocław (1 506,9 km), wrocławski (838,9), kłodzki (535,0), lubiński (429,1), trzebnicki (425,1) i świdnicki (412,9). W 2016 roku udział osób korzystających z instalacji gazowej w województwie dolnośląskim ukształtował się na poziomie 52,1% i był wyższy o 9,1 p.p. od średniej krajowej. W latach 2013-2016 udział osób korzystających z opisywanej instalacji zmalał na Dolnym Śląsku o 0,5 p.p. (w Polsce spadek o 0,3 p.p.).

Najmniejszy udział osób podłączonych do sieci gazowej w 2016 roku został odnotowany w powiatach: średzkim (19,2%), strzelińskim (26,3%), lwóweckim (30,9%), zgorzeleckim (36,7%), złotoryjskim (37,0%), górowskim (37,2%), legnickim (37,4%), ząbkowickim (37,9%), milickim (37,9%) i trzebnickim (39,9%). Najwyższy udział osób korzystających z tej instalacji osiągnięto w powiatach: mieście Legnica (94,4%), mieście Wałbrzych (92,8%), mieście Jelenia Góra (90,3%), lubińskim (80,3%), dzierzoniowskim (79,5%), mieście Wrocławiu (78,0%) i głogowskim (73,3%); (mapa 13).

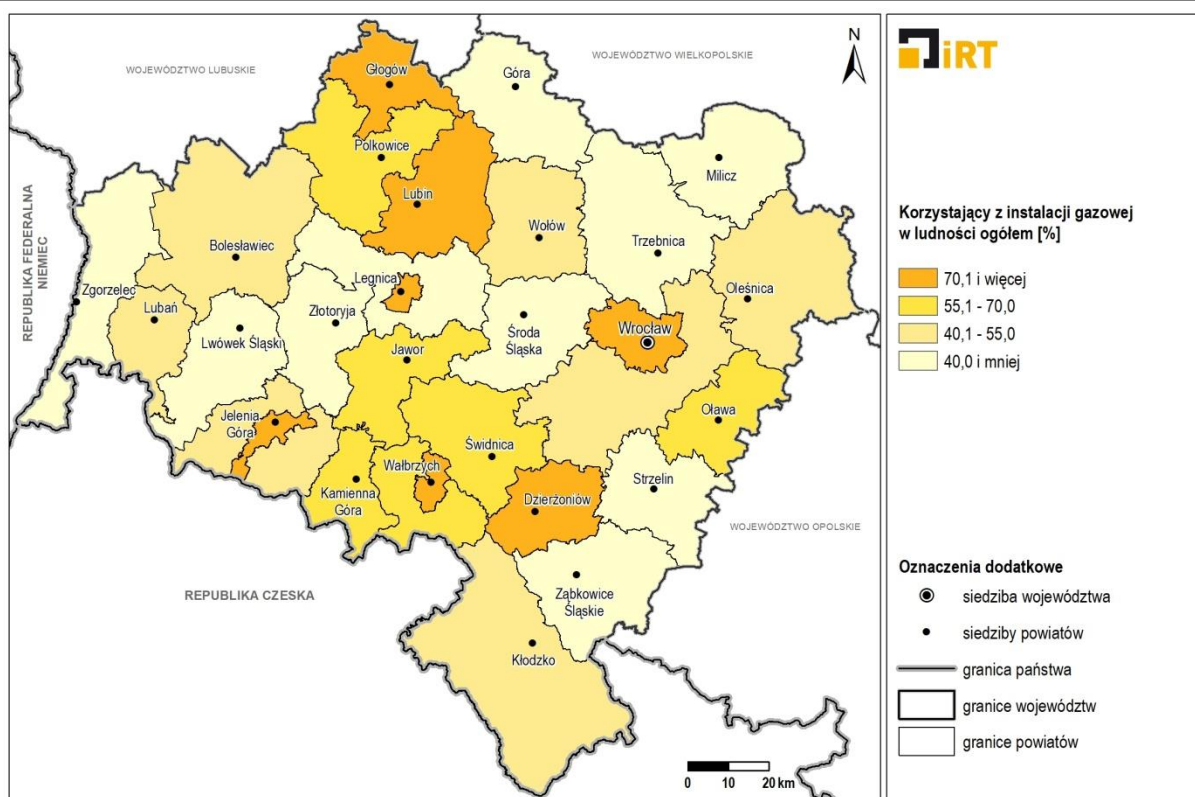

Mapa 12. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w ludności ogółem w powiatach województwa dolnośląskiego w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Mapa 13. Korzystający z instalacji gazowej w ludności ogółem w powiatach województwa dolnośląskiego w 2016 r.

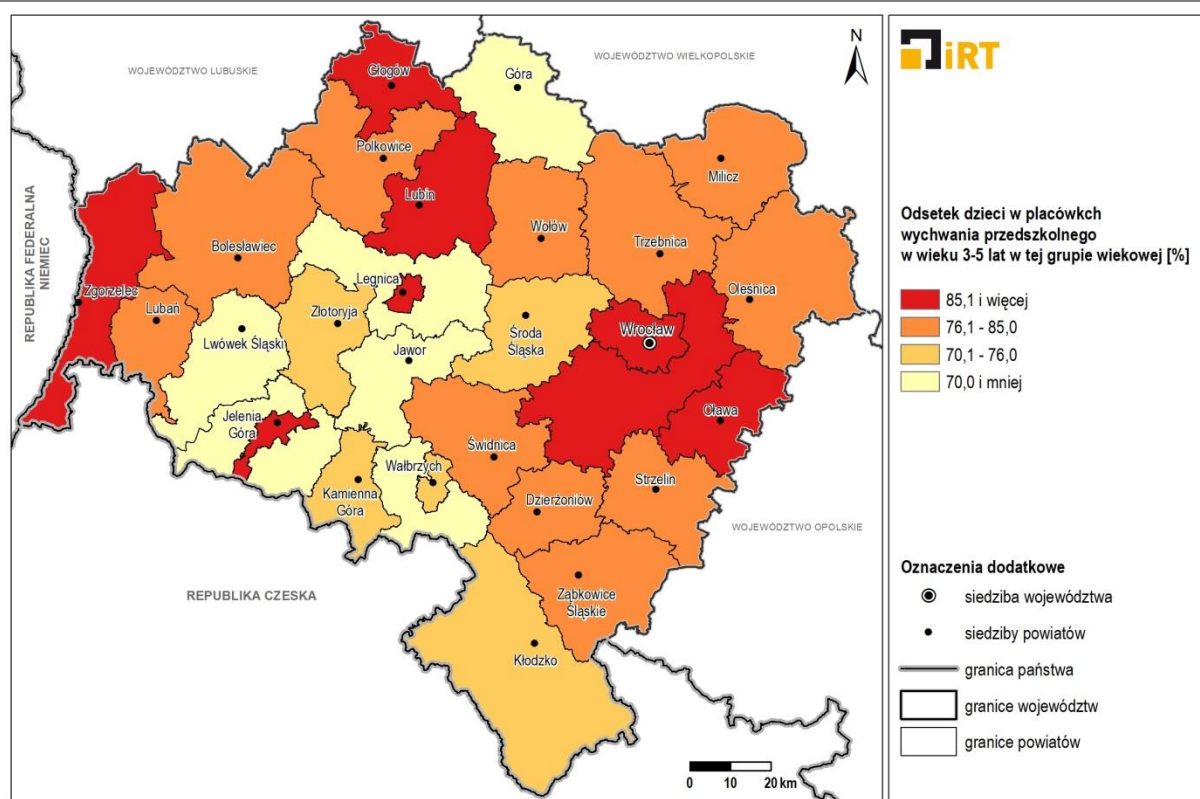

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W województwie dolnośląskim w 2017 roku odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w grupie dzieci we wspomnianej grupie wiekowej wyniósł 84,8% (w Polsce 84,7%), co sklasyfikowało region na 7. miejsce w kraju. Duże dysproporcje, podobnie jak w całej Polsce, występują w przypadku tego zjawiska w podziale na miasto i wieś. W miastach na Dolnym Śląsku

do przedszkoli uczęszczało 97,1% dzieci w wieku 3-5 lat, natomiast na obszarach wiejskich tylko 59,6%. W odniesieniu do 2014 roku odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w regionie zwiększył się o 4,8 p.p., jednak z roku na rok w ostatnich latach wskaźnik ten wykazywał duże wahania zarówno o charakterze wzrostowym jak i spadkowym. Wspomniany wzrost w stosunku do roku 2014 należy ocenić pozytywnie, jako że większy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym może pozwolić ich rodzicom na zwiększenie aktywności na rynku pracy oraz daje większe możliwości rozwoju dzieci w grupie swoich rówieśników. W układzie powiatowym najniższe wartości analizowanego wskaźnika (poniżej 70%) zarejestrowano w powiatach: legnickim (64,6%), lwóweckim (66,7%), jaworskim (67,6%), jeleniogórskim (67,7%), górowskim (68,6%) i wałbrzyskim (69,2%). Powiaty o najniższych wartościach grupują się w południowej części regionu od powiatu lwóweckiego do wałbrzyskiego rozciągając się na północ przez powiat jaworski do legnickiego. Na północnym krańcu województwa do tej grupy zalicza się również powiat górowski. Najwyższy udział dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do placówek przedszkolnych zanotowano w powiatach: wrocławskim (103,7%), mieście Jelenia Góra (95,3%), mieście Wrocław (94,9%), mieście Legnica (94,4%), lubińskim (88,2%), oławskim (87,0%), głogowskim (86,4%) i zgorzeleckim (85,4%); (mapa 14). Ciekawie przedstawia się sytuacja w powiecie wrocławskim, w którym ponad 100% dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczało do przedszkoli. Tym samym można przypuszczać, że wiele dzieci będących zameldowanych poza tym powiatem uczęszczało do tego rodzaju placówek we wspomnianej jednostce administracyjnej. Najwyższe wartości opisywanego zjawiska odnotowywane są głównie w obszarze Wrocławia i jego strefy oddziaływania położonej na południowy-wschód od niego, w powiatach Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego oraz miastach na prawach powiatu.

Mapa 14. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w powiatach województwa dolnośląskiego w 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Główny potencjał w dziedzinie szkolnictwa wyższego na Dolnym Śląsku zlokalizowany jest we Wrocławiu, w którym według danych z 2017 roku znajdowało się 25 z 33 uczelni wyższych w regionie. W badanym roku na Dolnym Śląsku było 124 130 studentów, co plasowało region na 3. miejscu w kraju za województwami z wiodącymi ośrodkami akademickimi jakimi są Warszawa w województwie mazowieckim (258 910) i Kraków w województwie małopolskim (157 693). Studenci podejmujący naukę na dolnośląskich uczelniach stanowili 9,6% wszystkich studentów w Polsce.

W odniesieniu do 2014 roku ich liczba spadła o 12 620 osób, czyli o 9,2%. Wspomniany trend ma charakter ogólnokrajowy i jest związany z wchodzeniem w wiek podejmowania studiów roczników coraz mniej licznych. Na Dolnym Śląsku liczba studentów przypadająca na 10 000 ludności wyniosła 428 (w Polsce 336). Należy podkreślić, że Dolny Śląsk dysponuje jednym z największych potencjałów w kraju pod tym względem – wyższe wartości zostały odnotowane jedynie w województwach: mazowieckim (481) i małopolskim (465). W przypadku omawianego wskaźnika w latach 2014-2017 również zaznaczał się trend spadkowy. W 2014 roku liczba studentów przypadająca na 10 000 ludności była o 42 osoby wyższa niż w 2017 roku. Podsumowując, pomimo ogólnopolskich tendencji związanych ze spadkiem liczby studentów Dolny Śląsk i jego najważniejszy ośrodek akademicki Wrocław utrzymują swoją wysoką pozycję na mapie szkolnictwa wyższego w Polsce.

Na Dolnym Śląsku w 2017 roku na 10 000 mieszkańców przypadało 50,4 łóżek szpitalnych (w Polsce 48,2), co plasowało region na 4. miejscu za województwami: śląskim (55,2), lubelskim (52,6) i łódzkim (51,6). W ostatnich latach zaznacza się w regionie tendencja spadkowa – w 2014 roku było o 0,9 łóżek szpitalnych więcej niż w 2017 roku. Wspomniana tendencja miała charakter ogólnokrajowy, tylko w 2 województwach zanotowano w analizowanym okresie wzrost.

Dolny Śląsk ze względu na urozmaiconą rzeźbę terenu, liczne zabytki kultury materialnej oraz bogatą historię należy do jednych z najatrakcyjniejszych turystycznie obszarów Polski. W 2017 roku na 1000 mieszkańców przypadało 23,4 miejsca noclegowego (w Polsce 20,1), klasyfikując region na 5. miejscu w kraju za województwami: zachodniopomorskim (77,7), pomorskim (49,3), małopolskim (29,4) i warmińsko-mazurskim (28,4). W stosunku do 2014 roku w regionie nastąpił wzrost o 2,7 miejsca noclegowego.

W układzie powiatowym najwyższe wartości wskaźnika zarejestrowano w powiatach położonych na południu województwa, w obszarze sudeckim: jeleniogórskim (299,0), kłodzkim (81,2), lubańskim (62,7), wałbrzyskim (33,5) i mieście Jelenia Góra (29,2). Na przeciwległym końcu znalazły się powiaty, w których wspomniany wskaźnik nie przekroczył 5 miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców – tj.: górowski (1,0), strzeliński (2,2), wołowski (2,9) i średzki (4,0). Wymienione jednostki administracyjne znalazły się także w grupie 8 powiatów, w których analizowany wskaźnik w porównaniu do 2014 roku charakteryzował się tendencja spadkową. Z kolei w 21 powiatach zanotowano wzrost, natomiast w 1 powiecie sytuacja nie uległa zmianie. Zdecydowanie największy wzrost nastąpił w powiatach o ugruntowanej pozycji turystycznej: jeleniogórskim (o 22,0) i kłodzkim (o 14,1).

W 2017 roku na Dolnym Śląsku na 1000 ludności przypadło 377 widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych (w Polsce 345), co klasyfikowało region na 5. miejscu w kraju. W porównaniu do 2014 roku na Dolnym Śląsku miał miejsce wzrost o 89 widzów i słuchaczy przypadających na 1000 mieszkańców. Bardzo wysoką wartość wskaźnika z 2016 roku wynoszącą 716 można tłumaczyć m.in. odbywającymi się imprezami kulturalnymi związanymi z przyznaniem Wrocławowi statusu Europejskiej Stolicy Kultury.

7. FINANSE SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W 2017 roku dochody budżetu województwa na 1 mieszkańca na Dolnym Śląsku ukształtowały się na poziomie 398,27 zł (w Polsce 384,45), co uplasowało region na 9. miejsce w kraju. W stosunku do 2014 roku dochody województwa były niższe o 195,73 zł (spadek aż o 33,0%). Wydatki na 1 mieszkańca w 2017 roku wyniosły 385,97 zł (w Polsce 372,63 zł) – 9. miejscu w Polsce. W wydatkach budżetu województwa dolnośląskiego w porównaniu do 2014 roku odnotowano spadek o 285,95 zł (o 42,6%). Z podanych wartości wynika, że w regionie dochody budżetu województwa na 1 mieszkańca przewyższyły wydatki o 12,30 zł.

W analizowanym roku średnie dochody powiatów w regionie wyniosły 1 017,47 zł (w Polsce 983,49 zł). W odniesieniu do 2014 roku na Dolnym Śląsku nastąpił wzrost o 16,62 zł, czyli o 1,7%. Najniższe dochody budżetów powiatów⁴ w przeliczeniu na 1 mieszkańca zostały odnotowane w powiatach: średzkim (791,39 zł), wrocławskim (836,91), wałbrzyskim (839,23) i dzierzoniowskim (844,20). Najwyższe z kolei były w: milickim (1 300,32 zł), wołowskim (1 276,79), ząbkowickim (1 258,51), legnickim (1 234,35) i głogowskim (1 208,36). Powiatem, który w latach 2014-2017 zanotował największy spadek dochodów był powiat polkowicki, w którym zmalały one aż o 300,68 zł (25,0%). Największy wzrost o 147,90 zł, czyli o 17,4% zanotowano w powiecie bolesławieckim. Wydatki budżetów powiatowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca osiągnęły w 2017 roku uśrednioną wartość dla województwa dolnośląskiego 1 008,81 zł (w Polsce 982,40 zł). W odniesieniu do 2014 roku dochody budżetów powiatów w regionie zwiększyły się średnio o 11,57 zł (1,2%). Uśrednione wydatki dla województwa dolnośląskiego w 2017 roku były niższe o 8,66 zł od zanotowanych dochodów. Najniższe wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca (poniżej 800 zł) zanotowano w 2017 roku w powiatach: wrocławskim (745,66 zł) i średzkim (769,80). Najwyższe wydatki (przekraczające 1 200 zł) zostały wygenerowane w powiatach: wołowskim (1 294,52 zł), milickim (1 284,94), legnickim (1 235,98), ząbkowickim (1 225,73) i głogowskim (1 224,01). Najwyższy wzrost wydatków w stosunku do 2014 roku nastąpił w powiecie oławskim (o 159,55 zł, tj. o 19,8%), natomiast największy spadek w powiecie polkowickim (o 362,34 zł, tj. o -29,1%). W 2017 roku w 17 powiatach województwa dolnośląskiego dochody przewyższały wydatki, a w 9 miała miejsce odwrotna sytuacja.

Średnia wartość dochodów budżetów gmin na 1 mieszkańca w województwie dolnośląskim w 2017 roku wyniosła 4 943,64 zł (w Polsce 4 937,72 zł). W stosunku do 2014 roku wartość ta wzrosła w regionie o 920,34 zł (o 22,9%), natomiast w Polsce wzrost wyniósł 967,01 zł (o 24,4%). Dolnośląskimi gminami o najniższych dochodach na 1 mieszkańca (nieprzekraczającymi 3 500 zł) były: Pieszyce (3 191,99 zł), Niemcza (3 386,71), Zgorzelec (3 427,94), Piława Górna (3 428,32), Zawidów (3 475,93) i Kamieniec Ząbkowicki (3 489,75). Wśród wymienionych gmin o najniższych dochodach na 1 mieszkańcach dominują te z powiatu dzierzoniowskiego i zgorzeleckiego. Najwyższe dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca (przekraczające 6 000 zł) osiągnęło 11 gmin: Kobierzyce (9 762,95 zł), Jerzmanowa (9 220,37), Polkowice (9 095,77), Grębocice (8 671,73), Karpacz (7 553,17), Świeradów-Zdrój (6 934,36), Rudna (6 833,41), Bogatynia (6 635,71), Radwanice (6 618,93), Wrocław (6 477,47) i Szklarska Poręba (6 185,94). Głównie są to gminy, w których jest silnie rozwinięty przemysł wydobywczy (np. Jerzmanowa, Polkowice, Bogatynia) lub turystyka (Karpacz, Szklarska-Poręba, Świeradów-Zdrój). Zaliczone do tej grupy zostały także Wrocław i Kobierzyce, czyli miasto wojewódzkie zdecydowanie dominujące swoim potencjałem nad innymi ośrodkami w regionie oraz podwrocławska gmina, w której w ostatnich latach zostało zlokalizowanych bardzo dużo inwestycji zarówno o charakterze przemysłowym, jak również handlowo-usługowym. W odniesieniu do 2014 roku tylko w 3 gminach odnotowano spadek dochodów – tj.: Olszyna (spadek o 790,07 zł, -17,1%), Świeradów-Zdrój (-269,34, -3,7%) i Polkowice (-0,08 zł). W pozostałych gminach miał miejsce wzrost dochodów, a najwyższy odnotowano w gminach: Kobierzyce (wzrost o 3 226,94 zł, +49,4%) i Grębocice (+2 662,75 zł, +44,3%).

Wydatki majątkowe inwestycyjne samorządu województwa dolnośląskiego w 2017 roku osiągnęły wartość 309 915,2 tys. zł, co stanowiło 7,8% wydatków ogólnokrajowych. Pod tym względem

⁴ Bez miast na prawach powiatu.

województwo dolnośląskie uplasowało się na 5. miejscu w kraju. W odniesieniu do roku 2014 zmalały one aż o 499 060,0 tys. zł, czyli o 61,7% (spadek z wartości 808 975,2 zł). Tendencja spadkowa była charakterystyczna dla większości polskich województw (w 14 regionach wydatki zmniejszyły się).

Udział wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego w wydatkach ogółem na Dolnym Śląsku w 2017 roku wyniósł 15,0% i był wyższy o 0,5 p.p. od średniej krajowej⁵. W latach 2014-2017 w województwie dolnośląskim nastąpił spadek o 5,5 p.p. (w Polsce -5,8 p.p.).

W 2017 roku udział wydatków inwestycyjnych gmin i powiatów w wydatkach ogółem w województwie dolnośląskim wyniósł 14,1% (w Polsce 13,7%)⁵. W stosunku do 2014 roku odnotowano spadek, który wyniósł 3,5 p.p. (w Polsce -4,3 p.p.). W ujęciu powiatowym najniższy udział wydatków inwestycyjnych gmin i powiatów w wydatkach ogółem w 2017 roku został osiągnięty w powiatach: mieście Jelenia Góra (3,9%), zgorzeleckim (6,9%), milickim (7,2%) i ząbkowickim (8,9%). Najwyższe wartości odnotowano natomiast w powiatach: wrocławskim (22,7%) i średzkim (21,7%). W odniesieniu do 2014 roku udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem zmniejszył się w 21 powiatach, natomiast w 9 powiatach wzrósł. Największe spadki zanotowano w powiatach: mieście Wałbrzych (-24,6 p.p.) i milickim (-12,4 p.p.). Najwyższy wzrost miał z kolei miejsce w powiecie kłodzkim (+4,3 p.p.) i polkowickim (+2,8 p.p.).

W 2017 roku wskaźnik określający relację zobowiązań ogółem do dochodów ogółem na poziomie samorządu województwa dolnośląskiego osiągnął wartość 59,7% i była ona zdecydowanie wyższa od średniej dla wszystkich województw (39,3%). Wyższa wartość została zanotowana jedynie w województwie lubelskim (75,3%). W latach 2014 i 2015 poziom zobowiązań osiągał niższe wartości (odpowiednio: 44,9% i 59,1%), natomiast w 2016 roku był wyższy (63,2%).

Wśród powiatów i miast na prawach powiatu w województwie dolnośląskim najniższa relacja zobowiązań do dochodów w 2017 roku (poniżej 15%) wystąpiła w powiatach: dzierzoniowskim (6,5%), kamiennogórskim (13,6%) i zgorzeleckim (13,8%). Najwyższe wartości (powyżej 50%) zaobserwowano w powiatach: mieście Wałbrzych (95,5%), mieście Wrocław (64,7%), górowskim (59,3%), złotoryjskim (54,1%) i ząbkowickim (52,4%). W porównaniu do 2014 roku w 20 dolnośląskich powiatach zobowiązania względem dochodów uległy zmniejszeniu, w 9 powiatach wzrosły, a w 1 powiecie pozostały na takim samym poziomie.

W układzie gminnym najniższe wartości zobowiązań w stosunku do dochodów w 2017 roku, (nieprzekraczające 2%) uzyskały: Osiecznica (0,0%), Warta Bolesławiecka (0,0%), Rudna (0,0%), Polkowice (0,0%), wiejska Bolesławiec (0,1%), Radwanice (1,1%), Grębocice (1,7%) i Stare Bogaczowice (1,7%). Jednostkami o najwyższym udziale zobowiązań w dochodach (powyżej 60%) były gminy: Wałbrzych (95,5%), Prusice (73,1%), Świeradów-Zdrój (69,5%), Krośnice (68,0%), Wrocław (64,7%) i Bierutów (62,5%). Analizując wszystkie 169 gmin w województwie dolnośląskim uwidacznia się zdecydowanie przewaga gmin, w których w odniesieniu do 2014 roku nastąpił spadek udziału zobowiązań. Było to aż 131 gmin, w porównaniu do 35 gmin, w których udział zobowiązań w dochodach zwiększył się. W 3 gminach sytuacja nie uległa zmianie.

Ogółem w województwie dolnośląskim w 2017 roku wydatki z budżetów gmin i miast na prawach powiatu na obsługę długu wyniosły 139,7 mln zł, z budżetów powiatów 18,0 mln zł, natomiast z budżetu województwa na ten cel przeznaczono 17,1 mln zł. W stosunku do 2014 roku zmalały one w przypadku budżetów: gmin i miast na prawach powiatu o 29,7 mln zł (-17,5%), powiatów o 6,6 mln zł (-26,8%) oraz województwa o 1,3 mln zł (-7,1%)⁵. W analizie wzięto pod uwagę również wskaźnik ukazujący wydatki gmin i powiatów w dziale 757 Obsługa długu publicznego na 1 000 zł dochodów budżetowych ogółem. W 2017 roku wartość tego wskaźnika dla Dolnego Śląska wyniosła 10,0 zł i wraz z województwem mazowieckim była to najwyższa wartość wśród wszystkich województw (Polska 7,9 zł). W porównaniu do 2014 roku w województwie nastąpił spadek o 4,4 zł⁵. W pozostałych regionach również zanotowano tendencję spadkową. W podziale lokalnym najniższa wartość została osiągnięta w powiatach: bolesławieckim (4,4 zł), kamiennogórskim (4,6), polkowickim (4,6) i lwóweckim (4,7), natomiast najwyższe wartości odnotowano w powiatach: mieście Wałbrzych (31,0 zł), milickim (21,2) i głogowskim (16,5). Porównując sytuację w latach 2014-2017

⁵ W 2017 roku nastąpiły zmiany metodologiczne w obliczeniach.

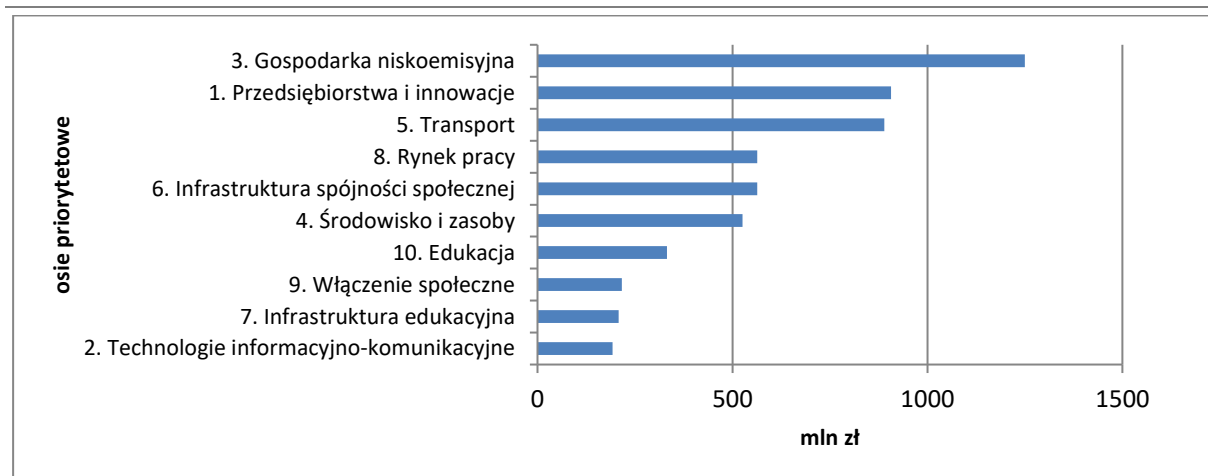
charakterystyczną cechą jest spadek wydatków na obsługę długu publicznego na 1 000 zł dochodów budżetowych ogółem w prawie wszystkich powiatach (z wyjątkiem miasta Wałbrzych).

8. WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UNIJNYCH W PERSPEKTYWIE 2014-2020 NA REALIZACJĘ RPO ORAZ ICH ODDZIAŁYWANIE NA WAŻNE OBSZARY ŻYCIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO REGIONU

W województwie dolnośląskim w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego według stanu na 30 września 2018 r. na realizację projektów uzyskano dofinansowanie w kwocie 5 646 mln zł, przy ogólnej wartości projektów wynoszącej 8 285 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca regionu kwota dofinansowania osiągnęła wartość 1 945,33 zł. W podziale na osie priorytetowe⁶ największą wartość dofinansowań, która wyniosła 1 250 mln zł (22,1% ogółu wszystkich dofinansowań) przypadła na oś priorytetową 3. Gospodarka niskoemisyjna. Pod względem wielkości dofinansowania na 2. i 3. miejscu znalazły się oś priorytetowa 1. Przedsiębiorstwa i innowacje (907 mln zł, 16,1%) oraz 5. Transport (889 mln zł, 15,7%). Najmniejsze dofinansowanie przypadło natomiast w udziale osiom priorytetowym: 2. Technologie informacyjno-komunikacyjne (192 mln zł, 3,4%), 7. Infrastruktura edukacyjna (208 mln zł, 3,7%) i 9. Włączenie społeczne (216 mln zł, 3,8%); (wykres 3).

Wykres 3. Wykorzystanie funduszy unijnych w perspektywie 2014-2020 na realizację RPO wg osi priorytetowych w województwie dolnośląskim [stan na 30 września 2018 r.].

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Funduszy Europejskich UMWD.

Opisywane zjawisko zostało przedstawione także na poziomie powiatowym⁷. Biorąc pod uwagę łączną sumę wykorzystanych funduszy unijnych w perspektywie 2014-2020 na zadania zaliczające się do wszystkich osi priorytetowych najwyższe dofinansowania zostały pozyskane w powiatach: mieście Wrocław (758 mln zł), wrocławskim (272), świdnickim (226), kłodzkim (210) i mieście Jelenia Góra (208). Najmniejsze natomiast w powiatach: milickim (52 mln zł), kamiennogórskim (52), strzelińskim (54) i polkowickim (55).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca najniższe wartości wykorzystanych funduszy unijnych w perspektywie 2014-2020 na realizację RPO Województwa Dolnośląskiego odnotowano w powiatach: polkowickim (874,39 zł na 1 osobę), ząbkowickim (957,65), głogowskim (1 033,80) i zgorzeleckim (1 043,01). Warto zwrócić uwagę na fakt, że wiele powiatów z najniższymi wartościami pozyskanych funduszy unijnych na 1 mieszkańca należy do jednostek administracyjnych z Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego charakteryzujących się na tle województwa dolnośląskiego dobrą i bardzo dobrą

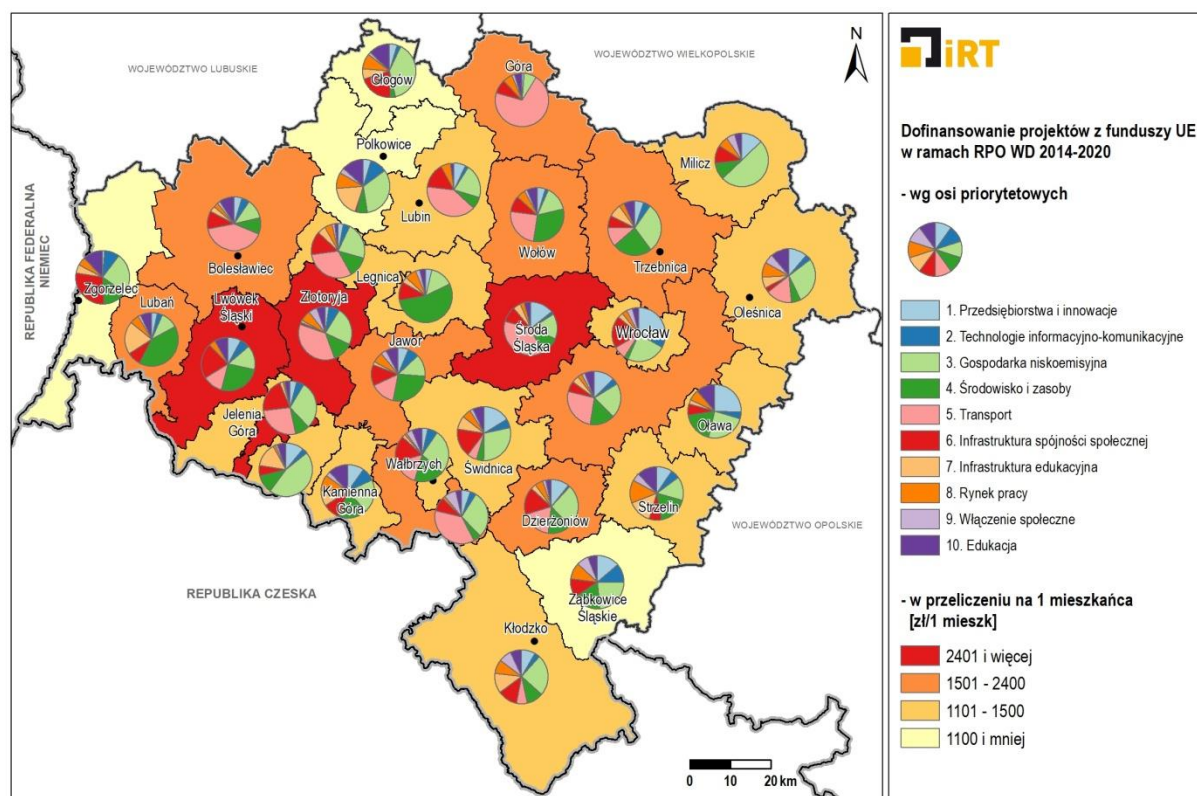
⁶ Ze względu na brak danych w podziale według obszarów interwencji zdecydowano się na przedstawienie zjawiska w podziale na 10 osi priorytetowych. Są to następujące osie: 1. Przedsiębiorstwa i innowacje, 2. Technologie informacyjno-komunikacyjne, 3. Gospodarka niskoemisyjna, 4. Środowisko i zasoby, 5. Transport, 6. Infrastruktura spójności społecznej, 7. Infrastruktura edukacyjna, 8. Rynek pracy, 9. Włączenie społeczne, 10. Edukacja.

⁷ Na podstawie posiadanych danych nie można było rozdzielić na poszczególne powiaty województwa dolnośląskiego dofinansowań w kwocie 1 355 mln zł. Tym samym wspomnianą wartość odniesiono do całego województwa.

sytuacją gospodarczą. Z kolei najwyższe wartości w przeliczeniu na 1 mieszkańca zostały odnotowane w powiatach: złotoryjskim (2 819,34 zł na 1 osobę), lwóweckim (2 747,21), mieście Jelenia Góra (2 595,17) i średzkim (2 500,02).

W przypadku podziału uzyskanych funduszy na 10 osi priorytetowych można zauważyć, że aż w 13 powiatach najwięcej funduszy zostało pozyskanych w ramach 3. osi priorytetowej - Gospodarka niskoemisyjna (mapa 15). W kolejnych 12 powiatach opisywana oś priorytetowa zajęła 2. miejsce. Interesująca sytuacja zachodzi w przypadku 5. osi priorytetowej - Transport. Z jednej strony w 8 powiatach przeznaczono na nią największą kwotę dofinansowań, z drugiej strony aż 11 powiatów nie pozyskało żadnych środków na realizację zadań zaliczających się do niej. Bardzo niskie, w ujęciu procentowym dofinansowania zostały pozyskane na inwestycje z 9. osi priorytetowej - Włączenie społeczne. W żadnym powiecie nie przekroczyły one 8% dofinansowań ogółem.

Mapa 15. Wykorzystanie funduszy unijnych w perspektywie 2014-2020 na realizację RPO wg osi priorytetowych oraz w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach województwa dolnośląskiego [stan na 30 września 2018 r.].

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Departamentu Funduszy Europejskich UMWD.